

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Bc. Jiří Helfer

Diskurz parlamentních politických stran ohledně členství ČR v NATO

Diplomová práce

Olomouc 2019

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „*Diskurz parlamentních politických stran ohledně členství ČR v NATO*“ vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 9. 7. 2019

Podpis.....

Na tomto místě bych rád poděkoval Mgr. Petře Měšťánkové, Ph. D., za její cenné rady a
nápomoc při vedení této diplomové práce.

Obsah

Seznam zkratk	6
Seznam obrázků	6
Seznam tabulek	6
Úvod	7
Cíl práce, výzkumné otázky a hypotézy	7
Struktura práce	8
Metodologie	8
Zdroje informací	8
1. Teoretická část	10
1.1 Diskurz	10
1.1.1 Analýza diskurzu	11
1.2 Programatika politických stran	12
1.2.1 Typy a funkce stranických programů	13
1.2.2 Role témat ve stranické soutěži	15
1.2.3 Možnosti analýzy role témat ve stranické soutěži	17
1.2.4 Role bezpečnosti v programatice stran	18
2. Přistoupení ČR k NATO	23
2.1 Roky 1989-1992	23
2.2 Roky 1993-1999	26
2.3 Postoje politických stran v letech 1993-1998	28
2.4 Postoje politických stran v rámci ratifikačního procesu	32
3. Volební programy k volbám do Poslanecké sněmovny 2010	35
3.1 Členství ČR v NATO	35
3.2 Požadavek výdajů 2 % HDP na obranu	36
3.3 Účast na zahraničních vojenských misích	38
3.4 Shrnutí	38
4. Volební programy k volbám do Poslanecké sněmovny 2013	40

4.1 Členství ČR v NATO	40
4.2 Požadavek výdajů 2 % HDP na obranu	41
4.3 Účast na zahraničních vojenských misích	43
4.4 Shrnutí	44
5. Volební programy k volbám do Poslanecké sněmovny 2017	46
5.1 Členství ČR v NATO	46
5.2 Požadavek výdajů 2 % HDP na obranu	47
5.3 Účast na zahraničních vojenských misích	48
5.4 Shrnutí	49
Závěr	51
Zdroje	53
Shrnutí	62
Summary	62
Klíčová slova	63
Key words	63

Seznam zkratk

ANO – Hnutí ANO 2011

CMP – Comparative Manifesto Project

ČR – Česká republika

ČSSD – Česká strana sociálně demokratická

KDÚ–ČSL – Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová

KSČM – Komunistická strana Čech a Moravy

NATO – Severoatlantická aliance

OBSE – Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

ODS – Občanská demokratická strana

OSN – Organizace spojených národů

Piráti – Česká pirátská strana

SPD – Svoboda a přímá demokracie

SRP–RSC – Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa Miroslava Sládka

STAN – Starostové a nezávislí

TOP 09 - Tradice, odpovědnost, prosperita 09

VV – Věci veřejné

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Pozice politických stran vůči vojenským misím na pravo-levém spektru 21

Obrázek 2 - Pozice politických stran vůči vojenským misím vzhledem k jejich ideologické stranické rodině 22

Obrázek 3 - Vývoj výdajů na obranu 36

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Volební programy 2010 38

Tabulka 2 - Volební programy 2013 44

Tabulka 3 - Volební programy 2017 49

Úvod

Téma diplomové práce spočívá v obsahové analýze diskurzu parlamentních politických stran, která je zaměřena na členství České republiky¹ v Severoatlantické alianci². Práce analyzuje postoje relevantních parlamentních politických stran nejen vůči obecné otázce členství ČR v NATO, ale i vzhledem k dílčím aspektům, které s členstvím v mezinárodní organizaci jako je NATO úzce souvisejí. Z časového hlediska je práce vymezena obdobím od parlamentních voleb konaných v roce 2010 až do současnosti. Tento mezní časový faktor je zvolen z důvodu, že v rámci stanoveného období došlo ke vzniku hnutí ANO 2011,³ které představuje nejsilnějšího politického aktéra v ČR posledních let, a taktéž proto, že v tomto období lze sledovat trend nárůstu popularity populistických či krajně pravicových politických stran. Zaměření práce na nedávné časové období se tak jeví jako zajímavé a přínosné.

Cíl práce, výzkumné otázky a hypotézy

Hlavním cílem práce je zanalyzovat přístup jednotlivých parlamentních politických stran v daném časovém období ke členství ČR v NATO, konkrétně jak se vůči členství v NATO politické strany vyjadřují ve svých hlavních programových dokumentech, tedy volebních programech k volbám do Poslanecké sněmovny. Dílčími aspekty analýzy jsou poté postoj stran na požadavek vydávání 2 % HDP na obranu a jejich postoj na účast ČR na vojenských misích, které jsou pod záštitou NATO realizovány.

S výše stanovenými cíli práce korespondují jednotlivé výzkumné otázky. Hlavní výzkumná otázka zní:

1. Jaký postoj zastávají parlamentní politické strany vůči členství ČR v NATO?

Dílčí výzkumné otázky k hlavní výzkumné otázce jsou formulovány takto:

2. Jaký postoj zastávají parlamentní politické strany vůči požadavku výdajů 2 % HDP na obranu?
3. Jak se parlamentní politické strany staví k otázce účasti ČR na zahraničních vojenských misích?

Hypotézy jsou formulovány k první a třetí výzkumné otázce a zní takto:

1. U parlamentních politických stran lze sledovat trend neměnnosti postoje vůči členství ČR v NATO.
2. Ve zkoumaném období postoje parlamentních politických stran ohledně vojenských misí odpovídají zjištění Wagnerovi studie uvedené v kapitole 1.2.4.

---

¹ Dále jen ČR

² Dále jen NATO

³ Dále jen ANO

Struktura práce

Práce je rozdělena do pěti kapitol. První z nich vymezuje teoretický základ práce. Zabývá se vymezením pojmu diskurz a jeho analýzou, její hlavní část je ale věnována tématu programatiky politických stran. Je zde definován pojem programatika, vymezeny jednotlivé typy a funkce stranických programů a prostor je taktéž věnován roli témat ve stranické soutěži se zaměřením na téma bezpečnosti v českém politickém prostoru. Důvodem je fakt, že problematika NATO s tématem bezpečnosti úzce souvisí. V této kapitole je též pojednáno o tématu podpory zahraničních misí ze strany politických stran podle Wagnerovi studie, což je následně využito v praktické části práce.

Druhá kapitola analyzuje přístupový proces ČR k NATO jak z pohledu hlavních událostí, které k přístupu vedly, tak i z pohledu politických stran, jak se k této otázce stavěly a jak se o ní vyjadřovaly ve svých programových dokumentech. Analyzovány jsou zde pouze postoje stran, které jsou až do teď relevantními politickými hráči, z důvodu možnosti následného porovnání se současným stavem. Samostatná podkapitola je věnována vyjádřením zástupců stran na půdě Poslanecké sněmovny přímo při rozhodování o případném vstupu ČR do NATO.

Kapitoly tři až pět se poté věnují jednotlivým volebním programům a následujícím povolebním obdobím a analyzují je z hlediska výzkumných otázek, které jsou výše stanoveny.

Metodologie

Práci lze označit za komparativní případovou studii, v rámci které je zkoumáno více případů a je prováděna jejich srovnávací analýza. Konkrétně se práce zabývá obsahovou analýzou programových dokumentů parlamentních politických stran zaměřenou na problematiku NATO, která je rámována empiricko-analytickým přístupem. Analýza slouží ke zodpovězení uvedených výzkumných otázek a hypotéz, pro empirickou část představují hlavní zdroj informací právě volební programy. V případě nedostatku informací získaných z programů jsou informace získány ze zdrojů jiných, především z vyjádření předních představitelů stran či jiných oficiálních stranických dokumentů.

V práci jsou použity různé metody. Deskriptivní metoda slouží k vymezení teoretického základu práce, metoda analýzy je užita k získání relevantních informací ze zdrojů dat, a užita je rovněž i metoda dedukce, jelikož se práce snaží dojít k určitým obecným závěrům.

Zdroje informací

Hlavním zdrojem informací představují volební programy stran, na které je kladen v rámci analýzy hlavní důraz. V průběhu práce se nicméně ukazuje, že programy spoustu potřebných informací neobsahují a v takových případech jsou užity zdroje jiné, především oficiálního či žurnalistického charakteru. V práci je užita většina typů zdrojů informací –

monografie, příspěvky ze sborníku, odborné časopisecké články, internetové zdroje i oficiální dokumenty.

Pro teoretickou část práce lze za stěžejní považovat odborný článek Petra Fialy a Miroslava Mareše *Programatika politických stran*, v rámci kterého je definován pojem programatika a typy a funkce stranických programů, a který autora práce uvedl do dané problematiky. Problematika role tématu ve stranické soutěži je z teoretického i praktického hlediska velmi dopodrobna zpracována především v pracích politologů Romana Chytilka (*Politický prostor a politická témata*) a Otto Eibla (*Koncept tematického vlastnictví, palčivosti témat a agendy setting v politologii, Politický prostor a témata v České republice v letech 2006-2008*), které jsou v práci taktéž využity. Za určitou jejich nevýhodu z pohledu tvorby této práce lze považovat fakt, že se nezabývají konkrétně tématem bezpečnosti nebo NATO. Obecně lze považovat toto téma v rámci české odborné literatury za opomíjené. Tématem bezpečnosti v programatice stran se věnuje jen pár publikací, a to jen velmi povrchně. Za příklad lze uvést monografii editora Michala Kořana *Akteři a tvorba české zahraniční politiky* či *Český zahraničněpolitický aktivismus, možnosti a meze* Štěpánky Zemanové a Radky Drulákové. Pro vymezení vztahu politických stran k vojenským misím lze za stěžejní označit odbornou studii Wolfganga Wagnera a kol. *The party politics of legislative-executive relations in security and defence policy*, která se tímto témat zabývá jak z teoretického, tak i praktického hlediska.

Druhá kapitola týkající se přístupu ČR k NATO je založena na článku Miroslava Mareše *České politické strany a zahraniční politika*, který velmi podrobně a důsledně analyzuje zahraničněpolitické postoje tehdejších politických stran, mezi které spadá i jejich postoj k začlenění ČR do NATO. Jedná se o kapitolu, ke které existuje velké množství odborné literatury, především v oblasti odborných článků, která je také v rámci práce využita. Mimořádně přínosná je odborná studie Petra Justa nazvaná *Postoje politických stran v době vstupu České republiky do NATO*, která přehledně a vyčerpávajícím způsobem analyzuje jednání politických stran o vstupu ČR do NATO na půdě Poslanecké sněmovny.

Kapitoly tři až pět jsou poté, jak je již řečeno výše, postaveny na analýze volebních programů k volbám do Poslanecké sněmovny, které lze v celku jednoduše dohledat na oficiálních stránkách jednotlivých politických stran. Ostatní zdroje, především elektronické články týkající se daného tématu a vyjádření předních představitelů politických stran, jsou poté využity k dokreslení situace v případě, že programy neposkytují relevantní informace.

1. Teoretická část.

Tato kapitola se zaměřuje na vymezení teoretického základu práce. Cílem textu práce je prostřednictvím obsahové analýzy rámovanou analýzou diskurzu uvést interpretaci toho, jak se stanovené politické strany staví k otázce členství ČR v NATO, a proto je na začátek nutné stanovit, co vlastně slovo diskurz znamená a zaměřit se na obecné vymezení analýzy diskurzu. Následující podkapitoly se poté zabývají programatikou politických stran, rolí témat ve stranické soutěži a otázkou zájmu o téma bezpečnosti a zahraniční politiky u českých politických stran.

1.1 Diskurz

Pojem diskurz představuje v současném akademickém světě jeden z nejfrekventovanějších pojmů. Četnost jeho užití dle Jana Matonohy napovídá, že se jedná o pojem svého druhu centrální, příznačný a poukazující na dominanty uvažování dnešních humanitních věd.⁴ S pojmem diskurz operuje mnoho vědních oborů (např. lingvistika, sociologie, politologie atd.), a proto se jeho význam může zdát nejednoznačný, neboť v různých oborech je jeho význam vykládán různě. Někdy může být diskurz vymezen jako mluvený projev či jako psaný text. Jindy ale může být užíván ve smyslu synonyma ke slovu text, či jako pojem nadřazený pojmu text, zahrnující textů celou řadu.⁵

I přes obtíže obecného vymezení samotného pojmu diskurz nicméně lze nalézt určité zastřešující prvky, které se k němu váží. Anna Durnová uvádí, že diskurz je chápán jakožto souhrn postojů, argumentů, symbolů, rituálů a tvrzení, jenž utváří praktiky vnímané v určitém společenství jako přirozené, správné či smysluplné. Smyslem analýzy diskurzu není stanovení toho, co je správné či ne, samotné diskurzivní přístupy možnost objektivně platné správnosti popírají.⁶

Společným jmenovatelem slova diskurz (ať už v jakémkoliv odvětví) je však užití tohoto pojmu v oblastech užívání jazyka v textech, v dorozumívání a v interakci.⁷ Dle Matonohy diskurz v podstatě tvoří pozadí každé promluvy, která jej nutně opakuje a pohybuje se v prostoru jím vymezeném. Diskurz lze podle něj popsat jakožto určitý všudypřítomný komplex implicitních pravidel, která nejsou nijak centrálně institucionalizována a zároveň zužují způsob každého tvrzení do určité podoby.⁸

Další společné rysy různých pojetí diskurzu lze nalézt v práci Jiřího Krause. Diskurz je dle něj schopen přenášet jisté informace, jejichž význam se vytváří v průběhu stylizační a

---

⁴ MATONOHA, Jan. *Psaní vně logocentrismu. Diskurz, gender, text*. 1. vydání. Praha: Academia, 2009, s. 29.

⁵ SCHNEIDEROVÁ, Soňa. *Analýza diskurzu a mediální text*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2015, s. 20.

⁶ DURNOVÁ, Anna. *Diskurzivní přístupy v policy analysis* [online]. letnizurnalistickaskola.cz, 2009 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.letnizurnalistickaskola.cz/data/Durnova1.pdf>>.

⁷ SCHNEIDEROVÁ: *Analýza...*, s. 20.

⁸ MATONOHA: *Psaní...*, s. 31.

interpretační činnosti autora (v případě této práce politické strany) a příjemce textu. Dále lze uvést smyslovou i formálními jazykovými prostředky vyjádřenou soudržnost, tedy určitou koherenci jeho jednotlivých složek, které představují slova a výpovědi. Podstatná je také situace, tj. zasazení do konkrétního prostředí a vymezení vztahu k určitému sociálně, názorově, generačně či jinak vymezenému auditoriu. Jako poslední lze uvést intertextovost, tedy návaznost na jiné texty, která je zřetelná především u diskurzů orientovaných diskusně či polemicky.⁹ Diskurz dle něj představuje určitý princip a společensky uznávanou normu utváření smyslu textu v konkrétním užití, způsob uvažování a vyjadřování o něčem, co představuje společné vědění v daném komunikačním prostředí.¹⁰

Zvláštní formu diskurzu, a také specifickou oblast uplatňování moci, představuje dle Jindřišky Svobodové diskurz politický, který dle ní představuje jednu z forem institucionální (ale velmi často i mediální) komunikace, která v rámci společnosti plní poměrně specifické poslání (např. mobilizace voličů, vyjádření svých politických stanovisek apod.) a jejímž typickým znakem je zejména její výrazný přesvědčující potenciál. Předpokládaným příjemcem aktivit realizovaných v rámci takového diskurzu je občan (volič), o jehož přízeň probíhá neustálý politický boj. Určitým specifickým politického diskurzu jsou zvýšené požadavky na argumentaci ze strany jeho původců. Politikům by nemělo stačit určitou situaci jen popsat či pojmenovat, ale vedle toho se od nich očekává i schopnost svůj vlastní postoj zdůvodnit, podpořit či vysvětlit. Zároveň by měli mít také schopnost protestovat v případě odmítnutí názorů politického oponenta, vznést námitku a celkově být schopni věcně a intuitivně reagovat.¹¹

1.1.1 Analýza diskurzu

Schneiderová chápe diskurzivní analýzu jako určitou vyhraněnou metodu, či jako přístup obohacující zkoumání v mnoha oblastech lidského bádání. Cílem diskurzivní analýzy je poté analyzovat daný diskurz, tedy analyzovat množinu textů (jak verbálních, tak i neverbálních), které sdílejí vztah k určitému stejnému tématu nebo sociálnímu prostředí.¹²

Vít Beneš diskurzivní analýzu definuje jako sadu metod a teorií pro zkoumání běžně používaného jazyka v sociálním kontextu. Záběr diskurzivní analýzy jde dle něj nicméně ještě dál a mimo jazyk (at' již psaný či mluvený) se zabývá i jinými lidskými významotvornými praktikami, mezi které lze zařadit obrazová média (reklamní či volební billboardy, plakáty) či jakoukoliv jinou lidskou aktivitu, která spadá do kategorie neverbální komunikace. Specifičnost diskurzivní analýzy

---

⁹ KRAUS, Jiří. Vyjadřování polemických a významových opozic v politickém diskurzu. In HOFFMANOVÁ, Jana (ed). *Jazyk, média, politika*. Praha: Academia, 2003, s. 17.

¹⁰ KRAUS, Jiří. *Rétorika a řečová kultura*. Praha: Karolinum, 2004, s. 17.

¹¹ SVOBODOVÁ, Jindřiška. *Manipulace a argumentace v politickém a mediálním diskurzu*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016, s. 39-41.

¹² SCHNEIDEROVÁ: *Analýza...*, s. 17-23.

spatřuje v tom, že by neměla zkoumat pouze to, co je dáno, ale i důvody, proč tomu tak je, co to umožnilo, či vnitřní pohnutky původce textu. Diskurzivní analýza dle něj nezkoumá pravdivost dokumentů či textů, které jsou předmětem zkoumání, není podstatné, zda dokument odpovídá určité mimo text existující realitě. Za podstatné považuje to, jakým způsobem lidé skrze text či soubor textů přenáší informace navenek.¹³ K tomuto lze doplnit názor Durnové, že diskurzivní analýza nehledá pravdivé argumenty a nenárokuje si zjistit, která ze skupin v rámci analýzy je lepší, například z morálního hlediska.¹⁴

Vzhledem ke stanovenému tématu práce se zde analyzovaný diskurz dotýká kategorie tzv. jazyka politiky. Ten je úzce propojen i s diskurzem mediálním, neboť politici ve velkém množství případů své ideje prezentují především přímo či nepřímo prostřednictvím médií. Analýza politického diskurzu se ale primárně zaměřuje na jednotlivé výroky politických elit či na velká programová prohlášení jednotlivých politických stran, které představují jimi zastávané pohledy na určité téma. Dalšími tématy analýzy jsou již dříve zmíněné přesvědčující výrazové prostředky, jak politici budují svůj obraz, obraz své politické strany apod. Častým předmětem analýzy jsou jak texty, programy a manifesty, ale i parlamentní debaty či televizní politické diskuze.¹⁵

1.2 Programatika politických stran

Jelikož hlavním zdrojem dat ohledně názoru parlamentních politických stran na členství ČR v NATO jsou jejich volební programy, tak se následující podkapitola zabývá tématem programatiky politických stran a funkcemi volebních programů v rámci politické soutěže.

Pod pojem programatika lze zařadit jak velké množství typů politických programů, ale taktéž celou oblast, která se touto problematikou zabývá z hlediska teoretického či metodologického.¹⁶ Programové dokumenty politických stran představují jeden ze základních stavebních prvků stranické soutěže. Jsou jednak nositeli velmi důležitých informací, ale taktéž plní celou řadu důležitých funkcí, ať už směrem k voličům či ke stranické konkurenci, ale i směrem k členské základně strany samotné.¹⁷

Obecně se politické programy dají rozdělit na dva základní druhy, a to na politické programy exekutivní (governmentální) a na programy politických stran. Exekutivní programy představují dokument, na základě kterého je realizována politika v jedné konkrétní oblasti či sektoru, například v dopravní či energetické politice, ať už na úrovni celostátní či regionální. V rámci teoretického vymezení spadají pod *policy*, neboli pod obsahový rozměr politiky. Jejich

¹³ BENEŠ, Vít. Diskurzivní analýza. In DRULÁK, Petr (ed). *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2008, s. 92-93.

¹⁴ DURNOVÁ: *Diskurzivní přístupy*...[online].

¹⁵ LEHEČKOVÁ, Eva a kol. *Aplikovaná lingvistika: příručka pro studenty Bc. Studia ČJL*. Praha: Karolinum, 2016, s. 83.

¹⁶ FIALA, Petr, MAREŠ, Miroslav. Programatika politických stran. *Politologický časopis*, 1998, č. 1, s. 5.

¹⁷ BALÍK, Stanislav, EIBL, Otto a kol. *Volby do poslanecké sněmovny v roce 2010*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2010, s. 69.

hlavní smysl spočívá především v tom, že s jejich pomocí má dojít k přepracování obecných politických strategií či konceptů do konkrétní realizovatelné formy. Programatika tyto programy zkoumá jako stanovení toho, jak má být konkrétní politický záměr realizován, kdo jej má na starosti, kdo jej má provést apod.¹⁸

Druhým druhem politického programu, jehož definice je pro tuto práci mnohem důležitější, neboť se jejich rozbohem zčásti zabývá, je program politických stran. Jedná se o strategické dokumenty, které jsou sepsány politicky zblhlými vrcholnými představiteli politických stran, či jejich expertními poradci, které se zabývají celou řadou různorodých témat.¹⁹ Volební programy lze, na rozdíl od jiných textů s politickým obsahem, chápat do značné míry autoritativně. Jako celek jsou výsledkem vnitrostranických diskuzí a je obvyklé, že bývají schvalovány členskou základnou (stranickými delegáty) na programových konferencích. Představují tedy kompromis, na kterém se shodla většina delegátů a reprezentují stranu jako celek, nikoliv názory nejvýznamnějších představitelů strany.²⁰ Stranické programy, ačkoliv často obsahují základní přístupy k řešení společenských problémů a dotýkají se také dimenze policy, jsou nicméně dle Fialy a Mareše spíše zařaditelné do oblasti *politics*, neboli pod procesní stránku politiky, neboť jejich prostřednictvím dochází ke střetu s jinými politickými stranami, s vládou, se zájmovými skupinami apod. Takovéto stranické programy lze zkoumat buď z hlediska formálního, tedy podle toho, jaký typ stranického programu konkrétní program představuje, či z hlediska ideologického (názorového), tedy podle toho, jak se strana na základě programu ideologicky vymezuje a jaké názory předkládá na konkrétní politické otázky.²¹

1.2.1 Typy a funkce stranických programů

Komplexní rozbor programatického vyjádření politických stran vypracovali v návaznosti na práci H. Kaacka němečtí politologové Günter Olzog a Hanz-J. Liese, kteří vytvořili čtyři základní formy, kterými se politické strany programaticky angažují – základní programy, akční programy, volební programy a vládní prohlášení.

Základní programy představují politická stanoviska k nejdůležitějším problémům týkajících se jak jednotlivců, tak i společnosti, vztahu mezi nimi a jejich vztahu ke státu. Vyjadřují určité základní názorové vymezení té které politické strany a v první řadě slouží k integraci členů, neboť v jejich centru jsou základní hodnoty, za které se strana zasazuje. Definice takovýchto

---

¹⁸ FIALA: Programatika..., s. 5-6.

¹⁹ LAVER, Michael, GARRY, John. Estimating policy positions from political texts. *American Journal of Political Science*, 2000, roč. 44, č. 3, s. 620.

²⁰ EIBL, Otto. *Politický prostor a témata v České republice v letech 2006-2008*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2011, s. 86.

²¹ FIALA: Programatika..., s. 6-7.

základních hodnot tvoří jádro základních programů a ostatní programy či stanoviska strany musí být s těmito zásadami v souladu.²²

Akční programy rozvíjejí v dlouhodobé či střednědobé perspektivě konkrétní cíle a aktivity, které si strana vymezila ve svém základním programu. Obvykle se tyto cíle týkají určitých okruhů politiky, např. politiky školské, energetické apod. Akční programy se mohou týkat pouze jednoho tématu, není ovšem vyloučeno, aby se zabývaly řadou méně významných aktuálních témat. Akční programy představují proměnný prvek, který je nutno během let měnit a přizpůsobit jej aktuálním problémům.²³

Volební programy²⁴ obvykle představují silně emociálně formulovaná programatická vyjádření stran, které se zúčastňují boje ve volbách. Zpravidla jsou omezeny na obzvláště aktuální témata, u kterých mají strany pocit, že s nimi nejlépe osloví potenciaální voliče, či témata, která mohou oslabit svého politického protivníka.²⁵ V posledních letech lze v rámci ČR sledovat trend ustupování od komplexních, obsáhlých a dlouhodobě propracovaných volebních programů politických stran, které spíše nahrazují jednoduchá hesla a komentování aktuálních zpráv lídry politických stran ve sdělovacích prostředcích, přičemž jsou upozaděovány podrobné diskuze o jednotlivých programových cílech a rozpočtových dopadech jednotlivých opatření.²⁶ To neznámá, že by volební programy přestaly být relevantní v rámci nabídky politických stran v rámci předvolebního období, proměňuje se však role, kterou zastávají. Zatímco dříve představovaly skutečně základní dokument, ve kterém byly sepsány vize a konkrétní politiky, kterých chtějí soupeřící strany dosáhnout, v současné době jde spíše o nástroj, který se snaží voliče přesvědčit o tom, že jejich (třeba i intuitivní) volba je ta správná.²⁷ Jako poslední Olzog s Liesem jako programatické vyjádření politické strany uvedli vládní prohlášení, které slouží k detailnímu znázornění politických úspěchů a cílů vládní strany.²⁸

Funkce politických programů lze rozdělit, dle práce již dříve zmíněného Kaacka, na vnější a vnitřní, tedy na ty, které působí vně strany na voliče, veřejnost či jiné politické strany a na ty, které působí vůči vlastní členské základně či stranickým orgánům. V rámci vnějších funkcí je na prvním místě funkce propagační. Cílem programu je oslovit voliče a informovat je o tom, jaké

²² FIALA: Programatika..., s. 7.

²³ Tamtéž, s. 7.

²⁴ Volební programy se mohou i nadále kategorizovat podle různých kritérií. Jako příklad lze uvést typologii na základě toho, jakým způsobem je v programu vyjádřen nacionalismus, kdy autoři rozdělili programy na programy homogenizační, postmoderní, evropské, komunistické, populistické a nacionalistické, viz. VÍT, Michal a kol. *Political Parties and Nationalism in Visegrad Countries*. Brno: Masarykova univerzita, 2011, s. 81-94.

²⁵ FIALA: Programatika..., s. 8.

²⁶ FASSMAN, Martin. *Programy politických stran pro parlamentní volby z pohledu základních programových linií ČMKOS* [online]. casopisargument.cz, 2017 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<http://casopisargument.cz/2017/10/09/programy-politickyh-stran-pro-parlamentni-volby-z-pohledu-zakladnich-programovych-linii-cmkos/>>.

²⁷ HAVLÍK, Vlastimil, EIBL, Otto a kol. *Volby do poslanecké sněmovny 2013*. Brno: Masarykova univerzita, 2014, s. 53.

²⁸ FIALA: Programatika..., s. 8.

postoje strana zastává vůči nejrůznějším tématům a prioritám, se kterými se strana snaží uspět ve volbách. Program taktéž může informovat o dostupnosti nového politického „produktu“, např. ve smyslu vzniku nové politické strany. Další vnější funkcí je funkce profilační. Program by měl zásadním způsobem přispět k tomu, že stranu viditelně a jednoznačně vymezí od jiných politických stran, které se snaží oslovit voliče. Další funkce je funkce agitační, přičemž agitací se rozumí veškeré přípravy na soupeření s ostatními politickými stranami v rámci předvolebního boje. Poslední funkcí mířící vně strany je schopnost programu poskytovat určité ideologické zázemí či operační bázi, ze které je dále možné vést argumentaci při jakýchkoli budoucích programových vyjednáváních.²⁹

Z hlediska vnitřních funkcí je Kaackem zdůrazňována především funkce integrační. Program strany má pro členy strany představovat určité pojítko a závazné vodítko, které určuje jejich politickou činnost a politické myšlení. Další funkcí programu je to, že pomocí něho má být dosažena identifikace se stranou a s jejími cíli (funkce identifikační). Členům strany by program měl naznačit jednání v duchu společné stranickopolitické základny a vést k jeho automatizaci. Dalšími funkcemi jsou poté funkce mocenské (program zakládá prostředek politické moci nad organizací strany a členy), legitimační (dovolání se skutečnosti, že někdo jednal v duchu programu strany, z něj činí osobu k takovému jednání legitimovanou) a stimulační (program působí na členy strany, kteří následně na jeho základně vyvíjejí činnost, která je pro stranu prospěšná, např. vůči veřejnosti).³⁰

1.2.2 Role témat ve stranické soutěži

Politická témata lze chápat jako krátkodobé faktory, které lze nalézt ve volebních programech a předvolební komunikaci stran, které tak bezprostředně před volbami vstupují do procesu rozhodování. Schopnost uchopit taková témata (či následně je zařadit do své kampaně či volebního programu), která jsou pro voliče nejdůležitější, případně schopnost stran přesvědčit voliče o tom, že určitá témata nejdůležitější jsou, může ve značné míře ovlivnit úspěšnost soutěžících volebních stran.³¹

Důraz na politická témata se kladl už v rámci prvních pokusů o vysvětlení volebního chování. Již v šedesátých letech dvacátého století rané práce michiganské školy předpokládaly, že krom sociokulturních, dlouhodobých faktorů (vliv rodiny, postavení v sociální struktuře), které ovlivňují stranickou identifikaci, existuje v případě každého volebního rozhodnutí ještě další rovina, v rámci které figuruje to, jak jednotlivec vnímá kandidáty a veřejné politiky, kteří bezprostředně ovlivňují jeho skupinový status a jiná politická témata. Ještě dále poté zašly studie

---

²⁹ BALÍK: Volby..., s. 69.

³⁰ FIALA: Programatika..., s. 8.

³¹ EIBL: Politický..., s. 26.

týkající se teorie racionální volby,³² které v podstatě vůbec nepracovaly se skupinovým zařazením voliče a vliv politické socializace reprezentovaly jen prostřednictvím nákladů na informace. Tato teorie odevzdává voliče zcela do oblasti kalkulu toho, která strana mu nabízí nejlepší program.³³

Každému, kdo určitým způsobem operuje s politickými tématy, především tedy politickým stranám, se nabízí hned několik možností, jakým způsobem je využít. Mohou k jednotlivým tématům zaujímat konkrétní politické pozice, v rámci nichž se strany snaží přibližovat postojům voličů a přibližovat se či vzdalovat pozicím jiných politických stran. Tímto chováním se zabývají prostorové teorie politických témat. Další možnost je představována způsobem, v jehož centru je důraz na kompetenci strany v daném tématu. Tento způsob působí na voliče tak, že daná strana nejen že k danému tématu nabízí vhodná řešení, ale je i reálně schopná jich dosáhnout, přičemž často tento názor představí tak, že je toho schopna na rozdíl od svých politických konkurentů. Tento způsob se nazývá valence, u kterého je hlavním faktorem reputace politických aktérů. Poslední způsob využití tematického vlastnictví spočívá v zesilování palčivosti témat, ve kterých stranu voliči tradičně hodnotí vysoko, a v zeslabování těch, kde je tomu právě naopak.³⁴

V rámci stranické soutěže nicméně tematické vlastnictví není stabilní, ale představuje pouze proměnlivou stranickou výhodu. Vlastnictví témat se vyvíjí v čase, strany mohou silnou pozici u tématu vyhrát či ztratit a stranické vnímání témat se může u stran měnit z krátkodobých či dlouhodobých hledisek.³⁵ Při získávání nových témat by ale strany měly mít na paměti faktor zachování vlastní důvěryhodnosti. V případě snahy získání tématu, které předtím např. odmítaly, by mohlo dojít k situaci, kdy by volič takovémuuto názorovému přesunu neuvěřil a strana by tím ztratila část svého dosavadního kreditu.³⁶ Zároveň je také nutné konstatovat, že se v rámci politologie stále teprve formuluje přesvědčivá odpověď na otázku, proč je někdy vliv témat v politické soutěži silnější a jindy slabší a proč některá témata zaujmou voliče a strany více než jiná.³⁷

Typologii témat, která se objevují v rámci volebních programů, vytvořil ve své práci český politolog Otto Eibl. Politická témata rozdělil do čtyřech kategorií: 1) Vítězná témata, která stojí v centru kampaně dané strany, neboť představují jejich nejsilnější zbraň a jakožto vlastníci tématu

---

³² Teorie, podle které se jedinec rozhoduje racionálně a volí vždy takovou možnost, která je mu nejvíce k užítku, snaží se dosáhnout co nejlepšího výsledku s co nejmenšími náklady.

³³ CHYTILEK, Roman. *Politický prostor a politická témata*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2014, s. 13-14.

³⁴ Tamtéž, s. 12-13.

³⁵ WALGRAVE, Stefaan, LEFEVERE, Jonas, TRESCH, Anke. The limits of Issue Ownership Dynamics: The Constraining Effect of Party Preference. *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*, 2014, roč. 24, č. 1, s. 15.

³⁶ SCHICHA, Christian. Zur Medieninszenierung in der Wahlkampfkommunikation. In VOLKER, J. (ed). *Handbuch Politisches Marketing*. Baden: Nomos, 2004, s. 119-123, citovaný v EIBL, Otto. Koncept tematického vlastnictví, palčivosti témat a agendy setting v politologii. *Politologický časopis*, 2007, č. 2, s. 154.

³⁷ CHYTILEK: *Politický...*, s. 19.

má oproti ostatním stranám jasnou výhodu. 2) Poziční témata, v nichž jasnou výhodou disponuje protivník. Lze mezi ně zařadit např. aféry vlastních členů strany. 3) Vysoce konfliktní témata, tedy taková, která si nárokuje více aktérů a u kterých není známa strana s největší výhodou. Těmto tématům se strany zpravidla vyhýbají. 4) „Země nikoho“. Tento termín představuje tematickou oblast, ve které jsou všichni hráči slabí, z toho důvodu se tato témata v rámci politických kampaní zpravidla neobjevují. Získání takového tématu na svou stranu nicméně může pro stranu představovat velkou výhodu oproti jejím konkurentům.³⁸

1.2.3 Možnosti analýzy role témat ve stranické soutěži

Témata politických stran představují oblast, která se těší značné oblibě z hlediska politologického výzkumu. Na základě analýzy stranických dokumentů, především volebních programů, a v nich obsažených témat, lze vyhodnocovat jednotlivé pozice politických stran v politickém prostoru, přičemž existuje několik metod, jakým způsobem toho dosáhnout.

Roman Chytilík považuje za dominantní metodu měření metodiku skupiny Comparative Manifesto project,³⁹ která se stala nejčastěji využívaným hlavním datovým zdrojem pro chování aktérů v politickém prostoru.⁴⁰ Tato metoda je založena na kódování vět, resp. smysluplných větných celků (tzv. kvazivět – část věty, slovní spojení apod.) jednotlivých volebních programů podle standardizované kódovací knihy. Ta je tvořena celkem 57 kategoriemi, které se dělí do celkem sedmi tematických skupin,⁴¹ a které je možné v případě potřeby dále dělit do subkategorií, které jsou specifické pro určitý region. Každá z vět (smysluplných větných celků) je poté výzkumníkem přiřazena právě k jedné z kategorií, přičemž toto přiřazování je zcela v režii výzkumníka a záleží tak jen a pouze na něm, ke které kategorii kódovanou jednotku přiřadí.⁴² Hlavní kategorií je důraz, který politické strany kladou na jednotlivá témata, v nichž je obvykle smysluplná pouze jedna pozice a zjištění toho, která kategorie je v rámci programu nejčetnější.⁴³ Součástí metody CMP je i tzv. RILE škála, která umožňuje zařadit strany na základě výsledků kódování programů na pravo-levé stupnici. Ta je tvořena 26 kategoriemi (13 pro pravicová, 13 pro levicová témata) a výsledek se získává tak, že se sečtou podíly výskytu proměnných pro pravici a levici a výsledná čísla se od sebe odečtou. Výsledkem je poté hodnota, která odráží

---

³⁸ EIBL: Koncept..., s. 156.

³⁹ Dále jen CMP.

⁴⁰ CHYTILEK: Politický..., s. 55-61.

⁴¹ Vnější vztahy, svoboda a demokracie, politický systém, ekonomika, prosperita a kvalita života, uspořádání společnosti, sociální skupiny.

⁴² CHYTILEK, Roman, EIBL, Otto. České politické strany v politickém prostoru. *Sociologický časopis*, 2011, roč. 47, č. 1, s. 66.

⁴³ CHYTILEK: Politický..., s. 53.

pozici strany na pravo-levé ose a samotná skupina CMP považuje RILE za nejdůležitější výstup jejich práce.⁴⁴

I přes nezpochybnitelný přínos CMP je tato metoda často podrobena kritice. Jednou z nejčastějších námitek je nízká spolehlivost kodéra, zejména v překladu programu do kvazivět. V rámci studie politologů Mikhaylova a Lavera z roku 2008, kterou Chytilek ve své monografii cituje, se ukázalo, že kódování jednoho programu různými kodéry vykazuje mezi nimi velmi značné odchylky.⁴⁵ Program je kódován v jednom časovém okamžiku pouze jedním kodérem a hrozí tak nebezpečí, že se do procesu kódování přenesou „osobnost“ kodéra, neboť ne všichni mají stejný pohled na danou věc. Některé věty tak mohou být kódovány pokaždé jinak, přičemž toto nebezpečí roste s nejasností kódovaných vět. Reliabilitě taktéž nepřispívají některé překrývající se a významově podobající se kategorie v kódovací knize (např. 403 Regulace trhu: pozitivní a 404: Ekonomické plánování: pozitivní), které taktéž zvyšují nebezpečí různých kódovacích výsledků.⁴⁶ Kriticky je nahlíženo i na škálu RILE, která zpravidla řadí programy z hlediska pravo-levého spektra spíše ke středu. To je zapříčiněno kvazivětami, které nejsou kódovány ani jako levicové, ani jako pravicové, čímž dochází ke zkreslení výsledků na dané škále. I přes řadu problémů, které jak CMP, tak i RILE mají, však představují zcela běžný a redakcemi předních politologických periodik akceptovaný způsob analýzy.⁴⁷

Další možnost analýzy představuje softwarový program Wordscores, který, na rozdíl od manuálního kódování u CMP, nabízí automatizovanou analýzu politických programů. Použití tohoto programu na politické texty v jazycích se specifickým tvaroslovím (tedy i v češtině) nicméně zatím naráží na velké obtíže a jeho využití je diskutabilní.⁴⁸ Jako další způsoby lze zmínit expertní surveye, výzkumy voličů stran, volební kalkulačky, rozhovory s představiteli stran apod.

1.2.4 Role bezpečnosti v programatice stran

Téma práce úzce souvisí s tématem bezpečnosti, a proto je vhodné se zaměřit na to, jak se k této problematice staví české politické strany z hlediska jejich programových dokumentů. Hlavním prostředkem k zajištění bezpečnosti v zemi je zahraniční politika státu v širším slova smyslu, tedy nad úzký rámec kompetencí Ministerstva zahraničních věcí.⁴⁹ Pod ni lze zařadit jak bezpečnostní, tak i obrannou politiku státu, jejichž hlavní cíle jsou zpravidla definovány v programových dokumentech dané vlády, která je zrovna u moci.

---

⁴⁴ EIBL: *Koncept...*, s. 91-92.

⁴⁵ CHYTILEK: *Politický...*, s. 55.

⁴⁶ EIBL: *Politický...*, s. 92-94.

⁴⁷ CHYTILEK: *Politický...*, s. 57-56.

⁴⁸ CHYTILEK, EIBL: *České...*, s. 67.

⁴⁹ MOOZ, Petr. Vliv členství ČR v NATO a v EU na bezpečnostní politiku České republiky. In AVIS (ed.) *Bezpečnostní politika ČR – výzvy a problémy*. Praha: Ministerstvo obrany ČR, 2004, s. 61.

Význam bezpečnostní sféry zahraniční politiky menších zemí je dán především tím, že zajištění existence, svrchovanosti a územní celistvosti je obecně považováno za základní funkci a primární úkol každého státu.⁵⁰ Rozhodování o otázkách bezpečnosti se od ostatních otázek liší svou závažností, neboť zatímco jiné otázky předpokládají existenci a funkčnost státu, v otázkách bezpečnosti jde právě o toto.⁵¹

O to překvapivější může být zjištění, že zahraniční politika, včetně politiky obranné, ještě donedávna netvořila primární oblast zájmu politických stran ČR⁵² v jejich programových dokumentech. Ty se omezovaly na pouhá vyjádření principiálních postojů a priorit bez ucelené představy, jakým způsobem jich dosáhnout.⁵³ Dle Františka Mičánka a kolektivu autorů je k roku 2014 z dlouhodobého hlediska problematika zabezpečení ČR na úplném okraji zájmu všech politických koalic od roku 1999, hlavně po roce 2006, přičemž jedním z důvodů může být to, že se vstupem ČR do NATO spadla z politické reprezentace určitá tíha odpovědnosti za obranu země. Toto tvrzení autoři daného názoru dokládají např. upozorněním na fakt, že téma obranyschopnosti ČR se v programových dokumentech politických stran uvádělo (pokud vůbec) až na jejich samém konci či snižováním peněz putujících z rozpočtu na obranu.⁵⁴ Typické bylo taktéž to, že otázky zahraniční politiky byly zpravidla bezprostředně ovlivňovány postoji jednotlivých politických stran s výjimkou těch, které obsazují pozici ministra. Zájem politických stran o zahraničněpolitická témata s obranou spojených bylo možné charakterizovat jako epizodický, vztahující se vždy pouze k aktuálním problémům, a nesystematický.⁵⁵ Tento trend se v posledních letech nicméně již dle Asociace pro mezinárodní otázky změnil a témata obrany a bezpečnosti se staly nezbytnou součástí repertoáru politických stran napříč politickým spektrem. To je zapříčiněno především eskalací témat s bezpečností spojených, jako například rusko-ukrajinský konflikt nebo migrace.⁵⁶

V rámci programatiky bezpečnosti politických stran představuje jak obecně, tak i pro účely této práce, mimořádně zajímavé téma týkající se podpory politických stran vojenským misím vzhledem k pravo-levému spektru. I přes to, že v akademické sféře se neustále zvyšuje

---

⁵⁰ ZEMANOVÁ, Štěpánka, DRULÁKOVÁ, Radka a kol. *Český zahraničněpolitický aktivismus, možnosti a meze*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 52.

⁵¹ DRULÁK, Petr. *Otázky české zahraniční politiky* [online]. glopolis.org, 2012 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <https://glopolis.org/wp-content/uploads/Zahranicni-politika_dilci-studie8.pdf>.

⁵² Ale i v jiných zemích, viz. např. <https://www.telegraph.co.uk/news/general-election-2015/politics-blog/11541682/Why-is-every-party-in-this-election-ignoring-foreign-policy.html>

⁵³ KOŘAN, Michal (ed.). *Aktéři a tvorba české zahraniční politiky*. 1. vydání. Brno: CDK, 2017, s. 305.

⁵⁴ MIČÁNEK, František a kol. *Zpráva o stavu zabezpečení obrany ČR v roce 2014 - mýty a realita* [online]. vojenskerozhledy.cz, 2014 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<http://vojenskerozhledy.cz/component/k2/zprava-o-stavu-zabezpeceni-obrany-cr-v-roce-2014-myty-a-realita?Itemid=259>>.

⁵⁵ KOŘAN: Aktéři..., s. 304.

⁵⁶ AMO. *Obranná politika v programech politických stran pro sněmovní volby 2017* [online]. amo.cz, říjen 2017 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <http://www.amo.cz/wp-content/uploads/2017/10/AMO_obranna-politika-v-programech-politickych-stran-pro-snemovni-volby-2017-1.pdf>.

zájem o vnitrostátní politické vlivy ovlivňující mezinárodní vztahy, politickým stranám se z hlediska bezpečnostní politiky v tomto smyslu tradičně věnoval jen velmi malý prostor. To bylo zapříčiněno především tím, že důraz byl v rámci tohoto tématu kladen mnohem více na analýzu národních zájmů unitárních států, než na stranickou soutěž z pohledu zahraniční a bezpečnostní politiky. V rámci analýz politizace mezinárodních vztahů se politickým stranám různé studie věnovaly spíše z hlediska ekonomických či kulturních témat. Převládal názor, že voliči se vzhledem ke stranické soutěži zajímají spíše o témata domácí, a tudíž pro strany neexistoval žádný důležitější důvod se v rámci bezpečnostní politiky nějak více profilovat.⁵⁷

V nedávné době studie nicméně ukázaly, že zahraniční a bezpečnostní politika představuje pro politické strany důležité téma, v rámci kterého se střetávají jejich stranické názory. Zahraniční politika, včetně postoje k vojenským misím, může představovat pro voliče téma, na které kladou důraz a může ovlivnit jejich volební chování. V citované studii bylo zjištěno, že evropské politické strany nejen že se systematicky neshodují v otázkách participace dané země ve vojenských misích, ale že se tento trend i nadále zvyšuje, a taktéž značné rozdíly v jejich podpoře v rámci pravo-levého politického spektra.⁵⁸

Jaké jsou tedy hlavní důvody, proč mají politické strany odlišné názory na účast na zahraničních vojenských misích? Prvním odůvodněním může být fakt, že zahraničně politická témata mohou přímo ovlivnit i podobu témat vnitrostátních. Jako příklad lze uvést fakt, že strany podporující sociální stát jsou proti velkým armádám a vysokým vojenským výdajům jako i užití síly v zahraničí, neboť pro využití finančních prostředků mají jiné priority. Za druhé, politické strany mohou mít značně odlišné názory na zahraniční politiku bez jakéhokoliv rozeznatelného propojení na politiku domácí. Některé strany jsou z hlediska jejich názorů tzv. „jestřáby“ a své zájmy by chránily pomocí síly a odhodlanosti, jiné jsou zase „holubicemi“ a kladou důraz na porozumění a otázky bezpečnostního dilematu. Posledním odůvodněním může být fakt, že jak zahraniční, tak i domácí politika dané strany je založena na stejných hodnotách a zásadách. Např. strana, která zdůrazňuje rovnost a podporuje menšiny může být více nakloněna vojenskému zásahu v zahraničí v případě, pokud se bude jednat o zásah právě ve prospěch určité menšiny.⁵⁹

Je zřejmé, že jednotlivá odůvodnění si částečně protirečí. První dvě tvrdí to, že větší podpora zahraničních vojenských misí leží především na pravé straně politického spektra, třetí odůvodnění za určitých podmínek staví do role většího podporovatele spektrum levé.⁶⁰ Jedná se

---

⁵⁷ WAGNER, Wolfgang a kol. Party politics at the water's edge: contestation of military operations in Europe. *European Political Science Review*, 2018, roč. 10, č. 4, s. 539-540.

⁵⁸ Tamtéž, str. 556-557.

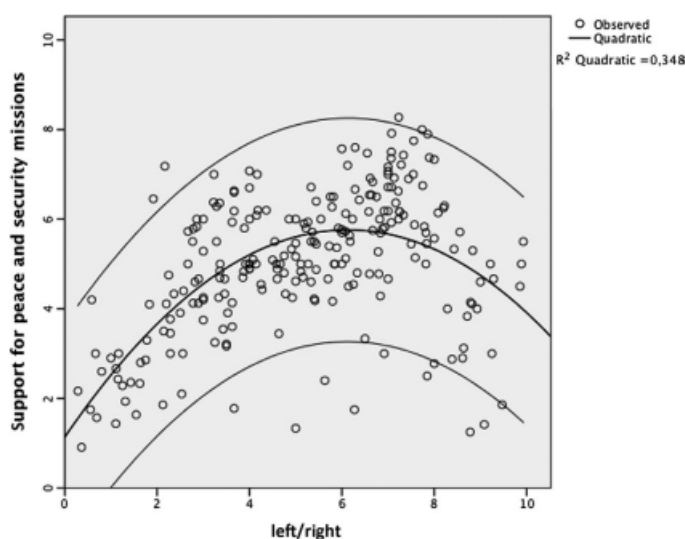
⁵⁹ WAGNER, Wolfgang a kol. The party politics of legislative-executive relations in security and defence policy. *West European Politics*, 2017, roč. 40, č. 1, s. 22.

⁶⁰ Tamtéž, s. 22.

tedy o velmi komplexní problematiku, ve které hraje roli spousta proměnných (např. i to, zda jsou strany zrovna ve vládě či v opozici apod.)

Wolfgang Wagner spolu s kolektivem autorů provedli v roce 2017 na toto téma výzkum. Prostřednictvím expertního surveye sesbírali data o 237 stranách z 28 evropských zemí ohledně jejich postojů týkajících se zahraničních vojenských misí a porovnali je s jejich pravo-levým umístěním na politickém spektru. Došli ke zjištění, že nejnižší podporu pro zahraniční mise vykazuje krajní levice. Směrem ke středu následně podpora stoupá a nejvyšší podporu misí lze nalézt ve středo-pravici. Směrem ke krajní pravici následně podpora opět klesá, ale stále je větší než u krajní levice, viz. obrázek č. 1.⁶¹ Tuto hypotézu stejný kolektiv autorů potvrdil i ve své další studii z roku 2018, kde tvrdí, že podpora pro zahraniční vojenské mise vzrůstá od levice směrem ke středo-pravici, odkud směrem ke krajní pravici opět klesá.⁶² Linka podpory je tedy ve tvaru oblouku, který začíná vlevo dole, stoupá do středu a končí vpravo dole.

Obrázek 1 - Pozice politických stran vůči vojenským misím na pravo-levém spektru

Zdroj – WAGNER: The party..., s. 24.

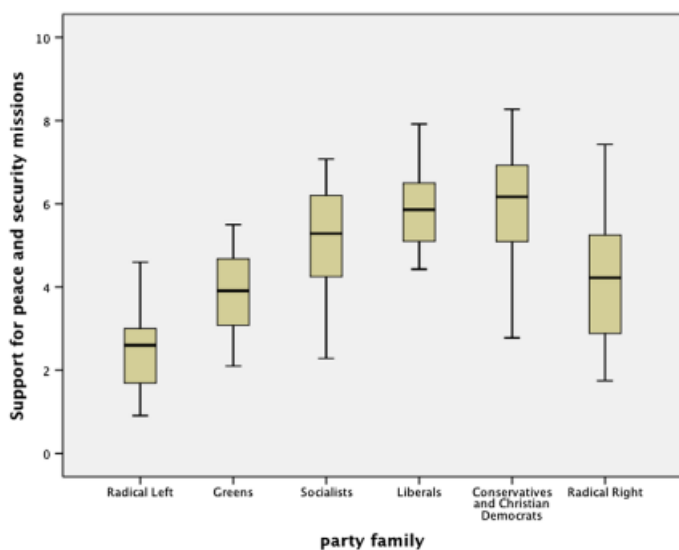
Zajímavé je taktéž vymezení podpory z hlediska ideologických stranických rodin, viz. obrázek č. 2. Největšími podporovateli jsou konzervativní, křesťansko-demokratické a liberální strany, nejnižšími strany krajní levice, následované zelenými a stranami krajní pravice. Sociální demokraté pak stojí uprostřed.⁶³

⁶¹ Tamtéž, s. 24.

⁶² WAGNER: Party politics..., s. 552.

⁶³ WAGNER: The party..., s. 25.

Obrázek 2 - Pozice politických stran vůči vojenským misím vzhledem k jejich ideologické stranické rodině

Zdroj – WAGNER: The party..., s. 26.

Kapitoly tři až pět se zabývají právě volebními programy, jejichž analýza bude zaměřena na jejich ideologické hledisko z pohledu bezpečnosti. Pokusí se poukázat na výše uvedený nezájem stran o toto téma a případnou změnu v tomto trendu. Předmětem zkoumání bude taktéž zjištění, zdali výše uvedené poznatky z Wagnerovi studie reflektují názory českých parlamentních politických stran.

2. Přistoupení ČR k NATO

Tato kapitola se zaměřuje na vymezení hlavních událostí týkajících se přístupu ČR k NATO, a to především z pohledu toho, jak se relevantní politické strany k tomuto přistoupení stavěly. Smysl této kapitoly spočívá v možnosti srovnání postojů daných politických stran v rámci přístupového procesu a postoji, který zastávají v obdobích, jejichž prozkoumání je předmětem práce

Členským státem NATO se ČR stala, společně s Polskou a Maďarskou republikou, 12. března 1999. Jednalo se o první postkomunistické země, které byly do NATO přijaty. Tímto přistoupením ČR naplnila jeden z hlavních zahraničněpolitických cílů, které si stanovila při svém vzniku, a to zapojit se do nejsilnější mezinárodní transatlantické organizace, jejímž smyslem je zajišťování bezpečnosti a stability v Evropě. Členství v NATO znamenalo pro ČR zásadní posílení jejího mezinárodního postavení a spolehlivé zajištění její bezpečnosti. ČR zároveň získala možnost podílet se na formulování, provádění a prosazování politiky, která má zásadní význam pro celou bezpečnostní stabilitu na evropském kontinentě a také došlo k přeměně tehdejších bilaterálních vztahů, které ČR měla s tehdejšími členskými státy NATO, na vztahy spojenecké.⁶⁴

Přistoupení ČR k NATO samozřejmě předcházely dlouhý vyjednávací proces. NATO se bezpečnostní situací v ČR (dříve ještě jako součástí Československa) nicméně zabývala již dlouho před započítím přístupových jednání. Jako příklad lze uvést skutečnost, že agrese proti Československu ze srpna 1968, kdy došlo k invazi vojsk Varšavské smlouvy, se stala určitým katalyzátorem pro vznik zvláštní integrační instituce uvnitř NATO.⁶⁵ Touto situací se zabývala také Severoatlantická rada, která invazi odsoudila a odmítla sovětské tvrzení o právu na intervenci uvnitř socialistického tábora.⁶⁶

2.1 Roky 1989-1992

Rozpadem Sovětského svazu, rozpuštěním Varšavské smlouvy a koncem studené války nastala v Evropě zásadní geopolitická změna, kdy došlo k definitivnímu ukončení éry dělení světa na dva geopolitické bloky. Tím se nicméně objevila nová nejistota v podobě mocenského vakua ve střední a východní Evropě,⁶⁷ za jejíž nejideálnější řešení se považoval vstup států

---

⁶⁴ KAVAN, Jan. Česká zahraniční politika po vstupu České republiky do Organizace severoatlantické smlouvy. In MATĚJKA, Dobroslav (ed). *Česká republika v NATO*. Praha: Česká atlantická komise, 1999, s. 17.

⁶⁵ Došlo k vytvoření tzv. *Evropské skupiny* (EUROGROUP), jejíž hlavní činností se staly neformální schůzky ministrů obrany ze zakládajících zemí.

⁶⁶ FIDLER, Jiří, MAREŠ, Petr. *Dějiny NATO*. Praha: Paseka, 1997, s. 144-145.

⁶⁷ KLÍMKOVÁ, Adriana, DOKULILOVÁ, Veronika. *Geopolitika rozšiřování NATO* [online]. globalpolitics.cz, 2010 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<http://www.globalpolitics.cz/clanky/geopolitika-rozsirovani-nato>>.

středoevropského regionu právě do NATO. Tím by došlo k zajištění bezpečnostní garance, stabilizaci celého regionu a vytvoření podmínek pro další demokratický vývoj.⁶⁸

Určitý problém nicméně představoval fakt, že rozšiřování NATO je čistě politický proces, do kterého se nejde přihlásit, ale případný kandidát musí být nejprve na základě jednomyslného rozhodnutí Severoatlantické rady k připojení se k Washingtonské smlouvě vyzván. K tomu zpravidla dochází až tehdy, když si členské státy myslí, že kandidátské státy na členství budou pro alianci představovat přínos a nikoliv zátěž. I to způsobilo to, že původní veřejně deklarované ambice politiků nově vzniklé ČR vstoupit do NATO (přičemž vyjádření zájmu o vstup do NATO po listopadových událostech roku 1989 politickým představitelům chvíli trval) se na počátku 90. let setkaly u představitelů členských států NATO i samotné Aliance s určitou opatrností a zdráhavostí. Existovaly pochyby, zda kandidátský stát jako ČR, po čtyřiceti letech totalitního režimu, centrálně řízeného hospodářství a silné ideologizaci ozbrojených sil, může být schopný plnit kritéria, zásady a závazky, které z členství v NATO vyplývají.⁶⁹ Nejvyšší činitelé NATO ještě v roce 1991 dali vládám zemí střední a východní Evropy jasně najevo, že Aliance je v blízké budoucnosti nemůže přijmout za své členy, ani jim poskytnout oficiální bezpečnostní záruky. Za politické argumenty šlo považovat snahu o vyvarování se něčeho, co by Rusko mohlo považovat za vojenské ohrožení, poukazování na fakt, že rozpadem SSSR u zemí střední a východní Evropy výrazně pokleslo riziko vojenského ohrožení či obavy z obrovské finanční nákladnosti takového rozšíření v době, kdy veřejné mínění všech západoevropských zemí chtělo vidět mírové dividendy. I proto se roky 1991-1994 dají charakterizovat tak, že v rámci nich probíhalo hledání vztahu mezi NATO a visegradskou skupinou.⁷⁰

Ihned po událostech listopadu 1989 nebylo v Československu zcela zřejmé, jaký postoj vůči NATO zaujme. Postkomunistická elita si zcela idealisticky představovala Evropu bez jakýchkoliv vojenských paktů a za prioritu bylo stanoveno vymanit se z Varšavského paktu a zároveň jej rozpustit, k čemuž také roku 1991 došlo. Zdrženlivější postoj Československa k Alianci byl prolomen až v únoru 1990 projevem Václava Havla ve Washingtonu, v němž dal jasně najevo zájem ČR ucházet se o plné členství v NATO.⁷¹

I přesto ihned po roku 1989 bylo celkové směřování tehdejší zahraniční politiky rámováno heslem „Návrat do Evropy!“, na čem se shodly všechny tehdejší významné nekomunistické politické síly a které bylo určitým hnacím motorem vlád až do začlenění ČR do příslušných struktur. Ve volbách v roce 1990 nicméně různé odlišnosti u jednotlivých politických

---

⁶⁸ BORKOVEC, Zdeněk. Proces vstupu ČR do NATO a jeho vliv na utváření bezpečnostního systému ČR. *Vojenské rozhledy*, 2014, roč. 23 (54), č. 1, s. 9.

⁶⁹ Tamtéž, s. 9.

⁷⁰ EICHLER, Jan. Rozšíření NATO a Česká republika. *Mezinárodní vztahy*, 1996, roč. 31, č. 4, s. 20.

⁷¹ KULHÁNEK, Martin. Analýza Washingtonské smlouvy z roku 1949. *Politologický časopis*, 1997, č. 4, s. 414.

stran nebyly patrné, a to především z toho důvodu, že své koncepce v oblasti zahraniční politiky nedostatečně konkretizovaly. Vítězné Občanské fórum si jednoduše položilo za svůj cíl „Návrat do Evropy“ a v podobném duchu byly vypracovány volební programy i ostatních kandidujících politických stran, včetně tehdejší Československé strany lidové, která měla svůj volební program orientovaný silně prozápadně. Třetí nejsilnější strana v tehdejších volbách do České národní rady, Hnutí za samosprávnou demokracii, Společnost pro Moravu a Slezsko, zahraniční a bezpečnostní politiku, a tedy i otázku případného členství v NATO, do svého programu nezařadilo vůbec. Komunistická strana Československa měla ve svém programu uvedeny požadavky jako radikální odzbrojení, rozpuštění vojenských seskupení Varšavské smlouvy a NATO a výrazně protestovala proti tomu, aby odchod sovětských vojsk probíhal v atmosféře antisovětsismu. Již od počátku postkomunistického období tedy lze spatřovat určitou vyhraněnost Komunistické strany Čech a Moravy⁷² vůči NATO. Celkově lze avšak shrnout, že z tehdejších volebních programů vzhledem k tehdejší geopolitické situaci nelze vyvozovat žádné dalekosáhlejší závěry a k určité ideové a programové profilaci došlo až s rozdělením Občanského fóra a volební kampaní před volbami do Federálního shromáždění a do České národní rady v roce 1992, tedy v období, kdy již sílily úvahy o budování evropské bezpečnosti primárně na bázi NATO.⁷³ To zapříčinila především tehdejší irácká agrese v Perském zálivu a krizový vývoj na postsovětském a Jugoslávském teritoriu. Vzhledem k těmto historickým událostem nicméně muselo projít procesem transformace i samotné NATO, a tak došlo k zahájení nových spoluprací jak s ostatními članky evropské bezpečnostní architektury, tak i se zeměmi bývalého sovětského bloku. Prvním kooperativním fórem se stala Severoatlantická rada pro spolupráci.⁷⁴ Za jejího člena byla ČR přijata 1. ledna 1993 a právě tímto okamžikem došlo k oficiálním kontaktům mezi NATO a Ministerstvem obrany a Armádou ČR.⁷⁵

Výše zmíněná profilace, pro účely práce vůči členství v NATO, před volbami roku 1992 souvisela s již propracovanějšími volebními programy a vypadala následovně. Občanská demokratická strana⁷⁶ vyjádřila snahu vstoupit do NATO, což odpovídalo hlavním cílům zahraniční politiky jejich programového prohlášení *Cesta ke prosperitě* z roku 1991 i volebního programu *Svoboda a prosperita* z roku 1992.⁷⁷ Ten mimo jiné tvrdil: „*Náš vztah k NATO se vyznačuje podobnou obojakostí a nekonzistencí jako celá naše politika vůči západní Evropě. Bouře, která se zvedá na Východě, kde se rozpadá staleté ruské koloniální impérium, velí usilovat o co nejrychlejší a co nejtěsnější připojení*

---

⁷² Dále jen KSČM.

⁷³ MAREŠ, Miroslav. České politické strany a zahraniční politika. *Mezinárodní vztahy*, 1999, roč. 34, č. 1, s. 9.

⁷⁴ KOTYK, Václav. Stručná bilance vývoje české zahraniční politiky. *Mezinárodní vztahy*, 2000, roč. 35, č. 1, s. 48.

⁷⁵ SVĚRÁK, Antonín. Vnější a vnitřní aspekty začleňování rezortu obrany ČR do NATO. *Mezinárodní vztahy*, 1999, roč. 34, č. 2, s. 13.

⁷⁶ Dále jen ODS.

⁷⁷ MAREŠ: České politické..., s. 10.

*ke Severoatlantické alianci. Naše představa, že budeme mostem mezi Východem a Západem, nám místo toho napověděla předloňský návrh na současné zrušení NATO a Varšavské smlouvy. Tím se podstatně snížila naše věrohodnost jako budoucího spojení.“*⁷⁸ Pro ODS bylo důležité začlenit se do bezpečnostní zóny NATO a odsuzovalo původní představy některých stran o neutralitě. Členství v NATO chápala jakožto začlenění země na západ jak z hlediska bezpečnostního, tak i ekonomického. Co nejužší vazby na NATO požadovala i další pravicová strana, a to Občanská demokratická aliance.

Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová⁷⁹ opustila její dřívější požadavek neutrality a taktéž se silně zasazovala o členství ČR v NATO, programově to podrobněji vymezila nicméně až ve volebním programu před volbami v roce 1996.

Bez výraznější konkretizace napojení na atlantický a evropský bezpečnostní systém a orientaci zahraniční politiky na budoucí sjednocení Evropy požadovala i tehdejší Česká strana sociálně demokratická⁸⁰ (tehdy ještě pod jménem Československá sociální demokracie).⁸¹

Koalice levý blok (KSČM a Demokratická levice ČSFR) naopak odmítala jakékoliv zapojení do kteréhokoliv vojenského paktu a preferovala spolupráci v rámci Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě (KBSE).⁸²

Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa Miroslava Sládka⁸³ se výrazně profilovala proti vstupu ČR do NATO a trvala na svém požadavku neutrality. Jakožto hlavní představitel krajní pravice na tehdejší politické scéně se jejich aktivity v rámci zahraniční politiky týkaly kladení důrazu právě především na zamezení vstupu ČR do Aliance.⁸⁴

V roce 1992 se tedy vytvořil silný pravicový blok, který po volbách vytvořil českou vládní koalici, jejímž jedním z nejdůležitějších cílů se stalo začlenění nově vzniklé ČR do NATO. Mimo tento blok, který měl stejnou představu o zahraniční politice, se ocitla KSČM, která, stejně jakožto SRP–RSC, začala profilovat svou zahraniční politiku na myšlence odporu členství ČR v NATO.⁸⁵

2.2 Roky 1993-1999

Úspěch proaliančních stran ve volbách z roku 1992, a především tedy vítězné ODS, hlavního dědice tehdejšího Občanského fóra, a vznik pravicové vládní koalice, udalo jasné prozápadní směřování české zahraniční politiky. ČR se rozhodla, že se bude chtít podílet na

---

⁷⁸ ODS. *Svoboda a prosperita, volební program* [online]. ods.cz, 1992 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <https://www.ods.cz/docs/programy/program_1992.pdf>.

⁷⁹ Dále jen KDÚ–ČSL.

⁸⁰ Dále jen ČSSD.

⁸¹ MAREŠ: *České politické...*, s. 10.

⁸² Tamtéž, s. 10.

⁸³ Dále jen SRP–RSC.

⁸⁴ MAREŠ, Miroslav. *Zahraně – politické koncepce české krajní pravice* [online]. journals.muni.cz, 2000 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://journals.muni.cz/cepsr/article/view/3813/5470>>.

⁸⁵ MAREŠ: *České politické...*, s. 10.

společných akcích NATO, což umožnilo v roce 1994 přijetí aliančního programu Partnerství pro mír.⁸⁶ Na bruselském summitu v lednu roku 1994 potvrdili nejvyšší představitelé Aliance, že je otevřena členství dalších evropských států, za předpokladu, že budou schopny rozvíjet zásady Washingtonské smlouvy a přispívat k bezpečnosti severoatlantického prostoru.⁸⁷ Došlo tak zároveň i k vytvoření nástroje, který pomáhal, poskytoval rady a informace státům, které na členství v NATO aspirovaly.⁸⁸

Pro některé české politické lídry představovala tato náhražka plného členství v NATO neúspěch a zklamání, nicméně i přesto se ČR k tomuto programu v březnu roku 1994 připojila a začala se zapojovat prostřednictvím armády na společných operacích, které byly zastřešeny pod NATO. V tomto období byla mimořádně důležitá taktéž role tehdejšího prezidenta Václava Havla, který ve svých projevech často zdůrazňoval, že členství v NATO se nesmí brát jako jednoduché rozšíření jeho obranného deštníku, ale je potřeba přijmout závazky, které ze členství vyplývají a aktivně se podílet na jeho činnosti. Zdůraznil, že ČR nechce být členem NATO jen proto, aby byla chráněna, ale také proto, aby mohla v poskytování této ochrany členským státům napomáhat.⁸⁹

Čeští představitelé taktéž opakovaně zdůrazňovali, že chtějí, aby bylo s ČR ze strany NATO jednáno individuálně, neboť byli přesvědčeni, že ČR je oproti svým regionálním konkurentům (Polsko, Maďarsko, Slovensko) v nadřazené ekonomické situaci.⁹⁰ S představou o výlučném postavení ČR mezi středoevropskými státy kladla česká politika důraz na vlastní cestu do transatlantických i evropských struktur a spolupráce se státy visegrádského seskupení byla fakticky odmítnuta jako z českého hlediska škodlivá a utopická.⁹¹ Tato rétorika v průběhu devadesátých let však opadla a jediným výsledkem bylo ochlazení vztahů s výše zmíněnými zeměmi, neboť jak v případě NATO, ale i EU, bylo vyjednáváno v rámci regionálních uskupení zemí.

Dalším krokem přístupu ČR k NATO bylo zpracování Studie o rozšíření NATO z roku 1995. V ní byly uvedeny zásady, které pro kandidátské země dodnes vytvářejí soubor kritérií důležitých pro posouzení jejich připravenosti na vstup do Aliance. Mezi ty lze zařadit demokracii, dobré sousedské vztahy, dodržování lidských práv, tržní ekonomiku apod. Pro tehdejší kandidátské země, včetně ČR, se studie stala určitou „biblí“ a především podle ní byly podnikány

---

⁸⁶ KONRÁDOVÁ, Marcela, MÁČA, Roman. *70 let od založení NATO a 20 let členství ČR v Alianci* [online]. politikaspolecnost.cz, 2019 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.politikaspolecnost.cz/wp-content/uploads/2019/04/70-let-od-zalo%C5%BEen%C3%AD-NATO-a-20-let-%C4%8Dlenstv%C3%AD-%C4%8CR-v-Alianci-IPPS.pdf>>.

⁸⁷ NATO. *Příručka NATO*. Brusel: Informační a tisková kancelář NATO, 1999, s. 79.

⁸⁸ BORKOVEC: Proces vstupu..., s. 10.

⁸⁹ PEHE, Jiří. The choice between Europe and Provincialism. *Transition*, 1995, roč. 12, č. 1, s. 15-16.

⁹⁰ Tamtéž, s. 15-16.

⁹¹ KOTYK: Stručná bilance..., s. 54.

kroky vedoucí k připravenosti ČR na vstup do NATO.⁹² Ministerstva zahraničí a obrany vypracovaly společnou pozici, která komentovala všechny paragrafy této studie. Tato pozice byla projednána s tehdejšími náměstkem generálního tajemníka NATO von Moltkem, čímž byl zahájen dialog o možném přistoupení ČR k NATO.⁹³

7. března 1997 ČR jako první ze všech kandidátských zemí na připojení k NATO úspěšně prošla prvním kolem vyhodnocování své připravenosti.⁹⁴ Na summitu v Madridu v červenci roku 1997 byla ČR, společně s Maďarskem a Polskem, následně vyzvána k přistoupení k NATO. V následném období od září do listopadu 1997 česká delegace úspěšně absolvovala pět kol přístupových rozhovorů v sídle NATO. Ty se týkaly otázek politických, vojenských a obranných, zdrojů, bezpečnosti informací, a ukončení rozhovorů a dohodnutí výše každoročního příspěvku ČR do společných rozpočtů NATO.⁹⁵

Vedoucí představitelé ČR (Václav Havel a premiér Václav Klaus) odmítli, aby bylo o otázce vstupu do NATO hlasováno v referendu. Jedním z argumentů bylo, že referendum se (s výjimkou Španělska) při vstupu do NATO v žádné jiné zemi nekonalo. O přistoupení ČR do NATO tak v dubnu 1998 rozhodly svým hlasováním obě komory Parlamentu – Poslanecká sněmovna (pro hlasovalo 154 poslanců, proti byli poslanci KSČM a SRP–RSC) a Senát (pro hlasovalo 64 senátorů). Členem NATO se ČR poté stala 12. března 1999.⁹⁶

2.3 Postoje politických stran v letech 1993-1998

Období po roce 1989 se z hlediska zahraniční politiky ČR dá charakterizovat jako konsenzuální, neboli nepolarizované,⁹⁷ neboť všichni čelní představitelé, do jejichž kompetence zahraniční politika spadala, měli shodný cíl, a to zapojení se do NATO a EU. Proti byly pouze některé opoziční strany, které nebyly součástí vlády. V následující části se práce zaměří na postoje relevantních politických stran, které v parlamentu ČR působí doteď, tedy ODS, KDÚ–ČSL, ČSSD, KSČM, a SRP–RSC, jakožto hlavního představitele tehdejší krajní pravice, na členství ČR v NATO.

Zahraničně politická koncepce ODS se po volbách v roce 1992 vyznačovala střízlivostí a strohostí vůči spolupráci se středoevropskými státy (viz. výše). Po celou dobu existence ODS strana výrazně podporovala začlenění ČR do NATO a taktéž vyjadřovala podporu nasazení

---

⁹² BORKOVEC, Zdeněk. Deset let od vstupu do NATO. *Vojenské rozhledy*, 2009, roč. 18, č. 4, s. 23-24.

⁹³ SVĚRÁK: Vnější a vnitřní..., s. 13.

⁹⁴ JAGELLO 2000. *Česká republika a NATO chronologicky* [online]. natoaktual.cz, [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <http://www.natoaktual.cz/na_cr.aspx?y=na_cr/cravztahysnatoiii.htm>.

⁹⁵ SVĚRÁK: Vnější a vnitřní..., s. 13.

⁹⁶ AMO. *Česká republika v NATO* [online]. nasebezpecnost.cz, 2018 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<http://www.nasebezpecnost.cz/cr-v-nato>>.

⁹⁷ KOŘAN: Aktéři..., s. 29.

vojáků v akcích NATO v zahraničí.⁹⁸ To uvedla ve svém volebním programu z roku 1996 - „*chceme udržet a dále rozvíjet dosažené postavení ČR. Budeme pokračovat v aktivní politice vůči NATO s cílem co nejrychlejšího vstupu do Aliance*“, či „*ve své zahraniční politice budeme proto prosazovat, aby v příštím volebním období byla Česká republika přijata do této obranné aliance, neboť systém kolektivní obrany NATO považujeme za efektivní způsob zajištění bezpečnosti našeho státu. Nechceme být pouhými konzumenty bezpečnostních záruk poskytovaných ostatními státy, ale jsme přesvědčeni, že je v našem zájmu aktivně se podílet na zajištění bezpečnosti v našem regionu i v celé Evropě*“⁹⁹, i v programu z roku 1998 před předčasnými volbami, tedy v období, kdy pod jejich taktovkou bylo začlenění ČR do NATO ve velmi pokročilé fázi - „*Chápeme NATO jako významný faktor posilující naši příslušnost k svobodnému světu. Existence NATO také znamená trvalou přítomnost Spojených států amerických v Evropě, což silně podporujeme. Americká přítomnost v Evropě v rámci NATO je pro nás zárukou obrany obecných zájmů euroatlantické civilizace. Vstupem do NATO se také usnadní náš přístup k zahraničním investicím, vědeckým poznatkům a špičkovým technologiím*“.¹⁰⁰

Zastáncem vstupu zůstala i nadále KDÚ–ČSL a integraci do NATO dlouhodobě podporovala na všech úrovních, k čemuž přispělo i to, že v letech 1992-1997 držela post ministra obrany. V programu z roku 1996 sice nikde výslovně neuvádí podporu vstupu ČR do NATO, ale koncipovala jej tak, že se v něm snaží vysvětlit priority, které by se členstvím ČR v NATO souvisely, jako například dobudování a vyzbrojení profesionální armády. Jejich pro vstupní postoj je nicméně nesporný. Před volbami v roce 1998 již jasně stanovila svůj pozitivní přístup ke vstupu – „*S uspokojením sledujeme ratifikační proces, který nás přibližuje ke vstupu do NATO. Budeme usilovat o to, aby naše republika za všech okolností dostala svému dílu odpovědnosti za ochranu svobody a bezpečnosti všech členů Aliance i za obranu hodnot, na nichž je NATO založeno.*“¹⁰¹

ČSSD se v programu, přijatém roku 1993 na sjezdu v Hradci Králové, přihlásila k orientaci české zahraniční politiky na NATO. Ve vnitrostranickém materiálu z roku 1994 *Pragmatický posun aneb k volební a politické strategii ČSSD* bylo navrženo, aby strana setrvala na souhlasu se vstupem do NATO. V následujících letech však ČSSD musela čelit situaci, kdy značná část jejího voličstva zastávala vůči vstupu ČR do NATO rezervovaný postoj, a i přesto, že ČSSD byla strana provstupní, tak ji mezi jejími názorově přidruženými stranami patřilo zvláštní místo. Z důvodu, že část její členské i voličské základny zastávalo k NATO střídmý, či až odmítavý postoj, tak musela své pozitivní stanovisko vůči NATO, které bylo nutné s ohledem na

⁹⁸ MAREŠ: České politické..., s. 11-12.

⁹⁹ ODS. *Volební program ODS, parlamentní volby 1996* [online]. ods.cz, 1996 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <https://www.ods.cz/docs/programy/program_1996.pdf>.

¹⁰⁰ ODS. *Hlavu vzhůru, volební program ODS* [online]. ods.cz, 1998 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <https://www.ods.cz/docs/programy/program_1998.pdf>.

¹⁰¹ KDÚ–ČSL. *Průvodce politikou KDÚ–ČSL, volební program 1998* [online]. kdu.cz, 1998 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.kdu.cz/getattachment/46bca2ed-bc0d-40ee-9783-45358d72fbd3/Volebni-program-1998.aspx>>.

udržení jejich mezinárodních styků, vyvažovat usmiřujícími formulacemi (např. nerozmístění jaderných zbraní na území ČR), jejichž cílem bylo právě uspokojení výše zmíněných skeptických voličů a členů. Důvodem odmítání vstupu ČR do NATO ze strany některých tehdejších členů byla jejich ideová orientace, neboť do ČSSD přestoupili z jiných dřívějších postkomunistických politických subjektů, jako například Obroda, a jejich názory se silně lišili od té části ČSSD, která se snažila o působení ve středu politického spektra.¹⁰²

Před volbami roku 1996 se ČSSD ve svém programu vyjádřila tak, že „*usiluje o členství ČR v Severoatlantické alianci. Vítá závěry studie NATO (1995), podle níž není vstup nových členů podmíněn rozmístěním jaderných zbraní a cizích vojenských jednotek na jejich území, což odpovídá statutu např. Norska nebo Dánska.*“ ČSSD taktéž podmiňovala vstup do NATO referendem – „*v klíčových otázkách zahraniční politiky, jakou je např. vstup do Evropské unie a NATO podporujeme demokratický princip referenda, stejně jako jsme na něm trvali před rozdělením Československa.*“¹⁰³ Tento požadavek poté zopakovala i v programu *Alternativa pro naši zemi* z března 1997.¹⁰⁴ S referendem ovšem nesouhlasili ostatní proalianční strany argumentující tím, že vstup do NATO by neznamenal omezení suverenity ČR a tudíž není nutné referendum vypisovat. Taktéž panovaly názory, že rozšíření NATO je otázkou náročnější pro tehdejší již členské státy než pro kandidující ČR, a proto by vypsání referenda bylo nevyvážené.¹⁰⁵ K vypsání referenda nakonec nedošlo a ke schválení přistoupení ČR k NATO došlo parlamentní cestou,¹⁰⁶ paradoxně právě za vlády ČSSD poté, kdy během takřka celého vyjednávacího procesu byla v opozici. Ve volebním programu z roku 1998 následně brala „*vstup do Severoatlantické aliance jako prioritu naší zahraniční politiky, a to při zdůrazňování principu vzájemné solidarity za znásobení našich bezpečnostních jistot a obranných možností*“ a „*že se zaměří na to, aby zahraniční politika byla výrazněji podpořena českou veřejností, zejména pokud jde o začlenění ČR do NATO.*“¹⁰⁷

Ostre odmítavý postoj ke vstupu ČR do NATO i nadále zastávala KSČM.¹⁰⁸ Ve svém volebním programu z roku 1996 se vyjádřila ve smyslu „*odmítnutí vstupu do NATO a požadavek na rozpuštění NATO a jeho nahrazením celoevropským systémem kolektivní bezpečnosti na základě helsinského procesu, který je zárukou bezpečnosti našeho státu*“ a o důležitých zahraničně politických otázkách,

¹⁰² MAREŠ: České politické..., s. 13-16.

¹⁰³ ČSSD. *Lidskost proti sobectví, volební program ČSSD* [online]. cssd.cz, 1996 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <https://www.cssd.cz/data/files/volebni_program_lidskost_sobectvi_1996.pdf>.

¹⁰⁴ MAREŠ: České politické..., s. 13.

¹⁰⁵ EICHLER: Rozšíření..., s. 26-27.

¹⁰⁶ Lze ovšem nalézt názory dané referendem podporující, např. <http://www.pehe.cz/clanky/1995/politicky-blok-nato>

¹⁰⁷ ČSSD. *Společně s námi pro lepší budoucnost, volební program ČSSD* [online]. cssd.cz, 1998 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.cssd.cz/data/files/2000-volebni-program-a-prohlaseni-vlady-1998-tisk.pdf>>.

¹⁰⁸ MAREŠ: České politické..., s. 14.

včetně vstupu do NATO, chtěla rozhodovat na základě referenda,¹⁰⁹ což následně zopakovala i ve volebním programu z roku 1998. Vzhledem ke stále pravděpodobnějšímu vstupu ČR do NATO byl v tomto programu případnému vstupu do Aliance věnován velký prostor. Program tak mimo jiné obsahoval názor, že „*vstup do NATO KSČM nepovažuje za způsob zajištění bezpečnosti ČR, který by odpovídal dlouhodobým zájmům naší republiky. Místo vojenských paktů podřízených mocenským zájmům velmocí dáváme přednost širšímu systému kolektivní bezpečnosti, který neomezuje naši suverenitu a nevyžaduje nadměrně vysoké finanční náklady. Nechceme být vazaly žádné z velmocí*“, či že „*NATO je přežitkem studené války, které je zneužíváno především ze strany USA.*“¹¹⁰

SRP–RSČ se i nadále profilovala na odporu vstupu ČR do NATO, a i nadále trvala na požadavku neutrality. Prostřednictvím svého ostře deklarovaného odporu ke vstupu se republikáni pokoušeli získat další voliče a na podzim roku 1997 dokonce oznámili začátek systematicky vedené proti vstupní kampaně. Jejich agitační plakáty proti vstupu do NATO znázorňovaly lidskou lebku v helmě Wehrmachtu se symbolem Bundeswehru a se stylizovaným železným křížem. V jejich programových tezích z roku 1998 byly dopodrobna uvedeny argumenty, proč nepodporují vstup do NATO. Poukázali především na neexistenci relevantních argumentů ke vstupu, neboť tehdejší pro vstupní rétorika dle nich představovala pouze všeobecné fráze a jednostrannou pro vstupní reklamu, neexistenci (ani v budoucnu) vojenského nepřítele ČR či omezení státní suverenity, ke kterému by přistoupením k NATO došlo. Dále vyjádřili názor, že nechtějí, aby na území ČR došlo k rozmístění jaderných zbraní, či aby na něm pobývaly cizí vojenské jednotky. Proti vstupu byli taktéž kvůli ekonomickému hledisku, neboť podle SRP–RSČ v té době nebylo jasné, kolik bude vstup do NATO stát. Nakonec také vyjádřili obavu z toho, že by ČR případně nebylo umožněno z Aliance odejít a ze situace, kdy by úředníci NATO rozhodovali o záležitostech ČR stylem tzv. „o nás bez nás“.¹¹¹

V jejich argumentaci lze spatřit snad až určitou základní neznalost toho, jak NATO, jakožto striktně mezivládní organizace, funguje. Dále, vzhledem k doteď trvajícím sporu mezi Tureckem a Řeckem na Kypru, konstatovali, že NATO není zárukou svobodné a bezpečné Evropy, když není ani schopné vyřešit konflikt mezi svými dvěma členskými státy.¹¹²

---

¹⁰⁹ KSČM. *Volební program KSČM 1996-2000* [online]. old.kscm.cz, 1996 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<http://old.kscm.cz/politika-kscm/volebni-program>>.

¹¹⁰ KSČM. *Jiní o lidech, my s lidmi* [online]. old.kscm.cz, 1998 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<http://old.kscm.cz/politika-kscm/volebni-program>>.

¹¹¹ Programové teze SPR – RSČ, 1998, cit. v MAREŠ: *Zabraně – politické...* [online].

¹¹² MAREŠ: *Zabraně – politické...* [online].

2.4 Postoje politických stran v rámci ratifikačního procesu¹¹³

K přístupu ČR k NATO, jak je již zmíněno výše, nakonec nedošlo prostřednictvím referenda, ve kterém by o dané rozhodovali občané ČR, ale prostřednictvím parlamentního vyslovení souhlasu k přistoupení ČR k Washingtonské smlouvě. Na základě vyjádření tehdejších zástupců jednotlivých stran lze vypožorovat, jaké názory zastávaly v době, kdy se přímo rozhodovalo o vstupu ČR do Aliance.

Vzhledem k předchozím podkapitolám je jasné, že ODS byla vstupu do NATO nakloněna dlouhodobě. Vyzdvihovala jeho význam (Nečas – „*Severoatlantická aliance byla vystavěna jako hráz civilizačnímu nebezpečí, které mohlo potenciálně brožit západní civilizaci*“) a domnívala se, že NATO neztratilo důvod ke své existenci (Nečas – „*Civilizační nebezpečí, bezpečnostní rizika pro tuto civilizaci stále trvají. Proto musí trvat i Severoatlantická aliance*“). Dále v NATO spatřovala bezpečnostní záruky (Nečas – „*Rozšířením Severoatlantické aliance dojde i ke rozšíření pásma stability*“) a preferovala princip kolektivní obrany, včetně závazků z ní vyplývajících (Nečas – „*Kolektivní sebeobrana musí zůstat jádrem činnosti Severoatlantické aliance. Pro nás to znamená mít spojení, ale znamená to také pro nás závazek na obranu našich spojenců*“).¹¹⁴

KDÚ–ČSL taktéž dlouhodobě podporovala integraci do NATO a také preferovala princip kolektivní bezpečnosti (Holář – „*Česká republika usiluje o to, aby se stala účastníkem kolektivní smlouvy, ve které si smluvní strany vzájemně zajišťují společnou obranu v případě napadení jednoho z účastníků*“).¹¹⁵ NATO je dnes jedinou prokazatelně účinnou mezinárodní obrannou organizací na světě. Považujeme NATO za základ bezpečnostní architektury kontinentu“). V NATO spatřovala řadu jak ekonomických (Holář: „*Obranné aktivity se v důsledku sdílení obranných zdrojů stanou levnějšími*“), tak i dalších výhod, jako například výměnu vědeckých a odborných znalostí či zlepšení spolupráce v oblasti záchranných aktivit u různých pohrom a podobně. Nebrala NATO pouze jako jednosměrnou jízdenku k výhodám, ale chápala i odpovědnost, která by z tohoto členství vyplynula (Holář: „*Česká republika přijímá i příslušný díl odpovědnosti a nákladů. Především jsou to*

---

¹¹³ Všechny přímé citace v rámci této podkapitoly pochází z projevů poslanců na půdě Poslanecké sněmovny v rámci 20. schůze ze dnů 11. a 12. února 1998, kdy bylo na programu projednání vyslovení souhlasu přístupu ČR k Severoatlantické smlouvě.

¹¹⁴ JUST, Petr. *Postoje politických stran v době vstupu České republiky do NATO*. Praha: 2005. Odborná studie vypracovaná v gesci Informačního centra o NATO pro Velvyslanectví Ukrajiny v Praze.

¹¹⁵ Stanovuje tak nejslavnější článek Washingtonské smlouvy, článek 5 – „*Smluvní strany se dohodly, že ozbrojený útok proti jedné nebo více z nich v Evropě nebo Severní Americe bude považován za útok proti všem, a proto se dohodly, že dojdou k takovému ozbrojenému útoku, každá z nich, uplatňujíc právo na individuální nebo kolektivní sebeobranu uznané článkem 51 Charty OSN, pomůže smluvní straně nebo stranám takto napadeným tím, že neprodleně podnikne sama a v součinnosti s ostatními stranami takovou akci, jakou bude považovat za nutnou, včetně použití ozbrojené síly, s cílem obnovit a zachovat bezpečnost severoatlantického prostoru....“*

*závazky přímo vyplývající ze Severoatlantické smlouvy, totiž vzájemnost pomoci při napadení jednoho z účastníků“).*¹¹⁶

ČSSD taktéž podporovala vstup ČR do NATO a odmítala neutralitu (Zeman: *„Je to již dlouhou dobu v programu sociální demokracie. .... Jako bývalý ekonom umím kalkulovat náklady a přínosy a vím, že výdaje na neutralitu jsou dvakrát až třikrát vyšší než srovnatelné výdaje na členství v kolektivním bezpečnostním systému“*), v rámci parlamentní diskuze ale vyjádřili určité výhrady. Odmítali redukci diskuze o vstupu do NATO jen na branně bezpečnostní problematiku, měli výhrady proti samotné proceduře ratifikace, neboť chtěli, aby o ní rozhodovala až nově zvolená Poslanecká sněmovna v rámci plánovaných předčasných voleb a taktéž se jim nelíbil fakt, že ČR chtěla smlouvu ratifikovat mnohem dříve než Polsko, Maďarsko, a členské státy Aliance. ČSSD prosazovala referendum o vstupu (Zeman: *„Já jsem zastáncem této myšlenky a upozorňuji, že když byla tato myšlenka aplikována v Maďarsku, pak v referendu získal vstup do NATO podporu 85 % hlasujících. Nemyslím si, že by český národ byl méně inteligentní, než národ maďarský“*).¹¹⁷

KSČM se, stejně jako všechny předchozí roky, vyjadřovala ostře proti vstupu do NATO (Recman: *„Za nejzávažnější je však nutno považovat smysl a cíle existence NATO v době, kdy neexistuje bipolární rozdělení světa, kdy proti tomuto paktu nestojí v Evropě ani ve světě žádné podobné uskupení, kdy evropská bezpečnostní rizika nejsou adekvátní soustředěné mocenské síle aliance a nutnosti zvyšovat tuto sílu rozšiřováním o další státy“* a tvrdila, že vstupem by došlo k omezení suverenity ČR (Vacek - *„Kdo se domnívá, že vstup do jakéhokoliv vojenského bloku dříve i nyní nepředstavuje vůbec žádné omezení suverenity státu, ten velmi málo rozumí vojenskopolitickým otázkám“*), preferovali spolupráci v rámci Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě¹¹⁸. S ČSSD se shodli v otázkách referenda a v odmítnutí podle nich příliš brzké ratifikace oproti ostatním kandidujícím i členským státům.¹¹⁹

SRP–RSC odmítaly, že by vstup do NATO byl v českém zájmu a jako tehdy jediná parlamentní strana požadovala neutralitu (Smetana - *„SPR-RSČ požaduje vyhlášení neutrality země, a tím odmítnout vstup do NATO. Nechceme druhou Varšavskou smlouvu, žádné jaderné rakety a ani druhý Mnichov či osud let šedesátých... Navrhujeme konec závislosti na jiných mocnostech, ať již jsou na západě, či na východě“*). Dle ní by vstup do NATO ČR přinesl ztrátu suverenity (Krampera: *„Nemusíme opět takto (vstupem do NATO) zbytečně přijít o svou suverenitu“*) a přispěl by ke zhoršení ekonomické situace země (Krampera: *„Ekonomické problémy České republiky také ještě budou prohloubeny připravovaným krokem do paktu NATO. Vždyť 600 mil. korun je pouze základní roční poplatek členství v NATO. Další*

---

¹¹⁶ JUST: *Postoje politických...*

¹¹⁷ Tamtéž.

¹¹⁸ Dále jen OBSE.

¹¹⁹ JUST: *Postoje politických...*

desítky miliard bude stát přezbrojení armády České republiky, obrovské výdaje bude znamenat financování naší vojenské mise v Bruselu a další nepřímé náklady s členstvím v NATO spojené¹²⁰.

Z výše uvedeného lze jednoznačně tvrdit, že většina tehdejších parlamentních stran byla vstupu ČR do NATO silně nakloněna. Utvořil se určitý pro vstupní blok, proti kterému stála KSČM a SRP–RSČ, které vstup do NATO naopak odmítaly. Vzhledem k silnějšímu parlamentnímu postavení pro vstupních stran a celkové snaze o politické směřování na západ došlo k přístupu do NATO velmi rychle, dokonce nejrychleji z tehdejších postkomunistických států. Hlavním prosazovatelem transatlantické vazby se stala ODS, paradoxně ale k přístupu ČR do NATO došlo v době, kdy vládla ČSSD, tedy strana, která i přes její pro vstupní postoj měla k členství ČR v NATO určité výhrady či nevětšinové názory.

---

¹²⁰ Tamtéž.

3. Volební programy k volbám do Poslanecké sněmovny 2010

V parlamentních volbách, které se konaly ve dnech 28. - 29. května 2010 uspělo a do Poslanecké sněmovny se dostalo pět politických stran – ČSSD, ODS, Tradice, odpovědnost, prosperita 09,¹²¹ KSČM a Věci veřejné.¹²² Premiérem se stal Petr Nečas a vytvořila se koaliční vláda ODS, TOP 09 a VV. Následující kapitola se zaměří na analýzu toho, jak se jednotlivé strany stavěly k jednotlivým otázkám ohledně členství ČR v NATO, především tedy z hlediska jejich volebních programů k těmto volbám.¹²³

3.1. Členství ČR v NATO

ČSSD se ve svém volebním programu nazvaném *Program změny a naděje, lepší budoucnost pro obyčejné lidi* problematice NATO dotýká jen velmi povrchně. Vyzdvihuje sama sebe, že to bylo právě za vlády ČSSD, kdy ČR vstoupila do NATO a ukotvila se tím ve svobodném euroatlantickém prostoru. Otázku zajištění bezpečnosti považuje za klíčovou a vyjadřuje odhodlání se společně s partnery podílet na řešení globálních bezpečnostních problémů, v programu nicméně vyjádřila podporu většímu zapojení na zajišťování mezinárodní bezpečnosti prostřednictvím EU, nikoliv NATO. V programu však nelze nalézt jedinou negativní zmínku o NATO, proto o vystoupení z NATO nelze u ČSSD ani spekulovat. Tehdejší předseda strany Jiří Paroubek se navíc na tehdejší požadavek KSČM na podporu vlády ČSSD za vystoupení ČR z NATO vyjádřil v tom smyslu, že „*to byla ČSSD, kdo přivedl ČR do NATO. Nevidím jediný důvod, proč odejít.*“¹²⁴

ODS svůj volební program *Řešení, která pomáhají* zaměřila na NATO mnohem více. Prosazují pevnou transatlantickou vazbu a názor, že zahraničně-bezpečnostní politika a obranná politika musí být založeny na aktivitě, iniciativě, angažovanosti a plnění spojeneckých závazků. Chtějí usilovat o to, aby ČR zůstala důvěryhodným, spolehlivým a respektovaným spojencem v NATO a hodlají transatlantickou vazbu posilovat. NATO považují za základ obrany ČR, prostřednictvím kterého má docházet k zajištění bezpečnosti ČR, nikoliv pomocí budování vlastních obranných struktur EU. Transatlantickou vazbu považují za nezastupitelnou.¹²⁵

---

¹²¹ Dále jen TOP 09.

¹²² Dále jen VV.

¹²³ Informace v následujících kapitolách pochází z programů stran, které jsou uvedeny v seznamu zdrojů. Informace odjinud jsou citovány zvlášť.

¹²⁴ PAŘÍZKOVÁ, Lucie. *KSČM chce za podporu vlády ČSSD odejít z NATO* [online]. týden.cz, 2010 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/kscm-chce-za-podporu-vlady-cssd-odchod-z-nato_167240.html?showTab=nejctenejsi-3>.

¹²⁵ JUST, Petr. *Vnější bezpečnost zůstává v programu stran spíše stranou* [online]. natoaktual.cz, 2009 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <http://www.natoaktual.cz/vnejsi-bezpecnost-zustava-v-programech-stran-spise-stranou-prp-na-analyzy.aspx?c=A090914_002205_na_analyzy_m02>.

TOP 09 ve svém *Volebním programu 2010* označuje NATO a transatlantické společenství za garanta bezpečnosti ČR, což považuje za primární úkol zahraniční politiky země. Ochranu společných zájmů členů Aliance chápe jako primární poslání NATO a kladou důraz na závazek společné obrany vyplývající z článku pět Washingtonské smlouvy. Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku EU považuje za doplňkovou k roli NATO. Primárním zájmem ČR chápou to, aby byla schopná dostát závazkům, které jí z členství v NATO plynou.

KSČM v rámci svého *Volebního programu pro volby do Poslanecké sněmovny 2010* zastává zcela odlišný postoj než ostatní strany. Požaduje pozastavení členství ČR ve vojensko-bezpečnostních strukturách NATO a následné vystoupení z NATO. Ještě před vystoupením požaduje ukončení platnosti strategie NATO, která podle KSČM obsahuje právo na preventivní údery i bez mandátu mezinárodního práva.

Plnění závazků ČR vůči NATO požadují ve svém *Politickém programu i VV*. Za důležitého spojence považují jak USA, vůči kterým preferují jednání na bázi NATO, tak i okolní evropské státy, které jsou členy NATO, a se kterými prosazují dobré partnerské vztahy. Případné vybudování evropských ozbrojených sil chápou jako doplněk k NATO. V programu nelze nalézt jedině proti alianční tvrzení.

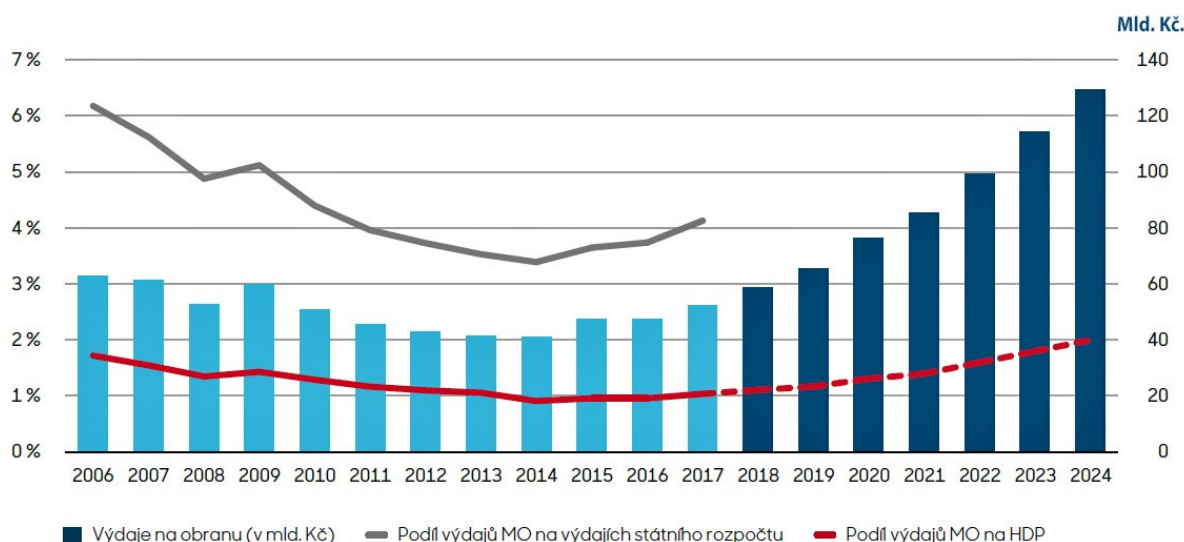
3.2 Požadavek výdajů 2 % HDP na obranu

ČSSD se ve svém programu výdajů na obranu nevěnovala vůbec. Za určité vodítko by mohlo být považováno vyjádření Jana Hamáčka jakožto tehdejšího stínového ministra obrany. Situaci, kdy ČR výrazně zaostávala za plněním 2 % závazku považoval za velmi závažnou a pro armádu až kritickou.¹²⁶ Za zajímavé lze považovat to, že i přes tento názor v následujícím volebním období, kdy ČSSD byla ve vládě, trend nedodržování závazku výdajů 2 % HDP na obranu i nadále pokračoval, viz. obrázek 3. Daná kritika malých výdajů Nečasovy vlády na obranu tedy spíše představovala prvek politického boje o moc mezi vládou a opozicí.

Obrázek 3 - Vývoj výdajů na obranu

---

¹²⁶ HAMÁČEK, Jan. *Další pokles výdajů na obranu může být pro armádu kritický* [online]. cssd.cz, 2011 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.cssd.cz/aktualne/aktuality/dalsi-pokles-vydaju-na-obranu-muze-byt-pro-armadu-kriticky/>>.

Zdroj – Ministerstvo financí ČR

ODS se ke konkrétní výši výdajů na obranu ve svém programu taktéž nevyjadřuje, pouze uvádí, že i přes omezené obranné výdaje je nezbytné nadále modernizovat obranné síly v souladu se standardy NATO. ODS si uvědomovala, že v době tehdejší hospodářské krize bylo potřeba nastartovat růst ekonomiky, a i ministerstvo obrany se musí chovat zodpovědně a spořit.¹²⁷ V programovém prohlášení Vlády ČR z roku 2010 se společně s TOP 09 a VV zavázala k tomu, že i přes snížení výdajů na obranu zajistí v následujících letech stabilitu zdrojového prostředí tak, aby byly pokryty základní potřeby pro zajištění obrany ČR a schopnosti ozbrojených sil k plnění závazků, které ČR z členství v NATO vyplývají.¹²⁸

TOP 09 výdajům na obranu ve svém programu nevěnuje jediné slovo, snad lze jen opět dodat, že za její vlády došlo ke snížení výdajů, nikoliv přiblížení ke dvěma procentům.

KSČM požaduje, i přes už mimořádně nízké výdaje, snížení výdajů na obranu, které považuje za zátěž státního rozpočtu, která nepomáhá poskytnout záruku obrany ČR. Zdroje by raději investovala do školství, zdravotnictví a jiných sociálních oblastí. Hranici dvou procent tedy rozhodně nepodporují.

Spojence v oblasti snížení výdajů na obranu má KSČM u VV, které chtějí rozpočet na obranu dramaticky snížit až o 15 miliard korun. Vzhledem k nízké pravděpodobnosti ohrožení ČR a její bezpečné pozici v srdci Evropy VV chce reformovat armádu, jejíž součástí je snížení jak výdajů, tak personálu. Dvě procenta HDP na obranu vydávat rozhodně nechtějí.

¹²⁷ ODS. *Rozsáhlé oslabování obrany podkopává NATO* [online]. ods.cz, 2012 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <https://www.ods.cz/clanek/1006-rozsahle-oslabovani-obrany-podkopava-nato?utm_source=twitterfeed&utm_medium=twitter>.

¹²⁸ VLÁDA ČR. *Programové prohlášení Vlády České republiky* [online]. vlada.cz, 2010 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/Programove_prohlaseni_vlady.pdf>.

3.3 Účast na zahraničních vojenských misích

ČSSD dle svého programu souhlasí se zapojením Armády ČR do mezinárodních misí NATO i EU. Hodlá nadále podporovat v souladu se závazky vyplývající z NATO zapojení Armády ČR do mezinárodních vojenských misí NATO, rezervovaně se ale vyjadřuje vůči zapojení českých vojáků na misi v Afghánistánu, když tvrdí, že tuto misi by ráda postupně omezovala.

ODS považuje působení vojáků ČR v zahraničních misích NATO za nedílnou součást obrany ČR a aktivní účast je dle ní nejúčinnější způsob zajišťování bezpečnosti jak ČR, tak i spojenců.

TOP 09 chce podporovat a dodržovat závazky plynoucí z členství v NATO, včetně účasti na vojenských zahraničních misích, což vnímá jako předpoklad spoluúčasti na rozhodování Aliance. S NATO sdílí politiku uplatňovanou v Afganistánu, Pákistánu a Íránu.

KSČM chce zastavit účast ČR a její armády v zahraničních vojenských misích NATO, neboť zastává názor, že ve světě poškozují mír, lidská práva a demokracii.

VV zahraniční vojenské mise chtějí nadále posilovat, čímž by plnily závazky vyplývající ČR z NATO a což by vynahrazovalo menší výdaje na obranu.

3.4 Shrnutí

Programy stran vzhledem k výše uvedenému lze shrnout následující tabulkou:

Tabulka 1 - Volební programy 2010

	Členství v NATO	2 % HDP na obranu	Podpora vojenských misí	Umístění problematiky v programu
ČSSD	Pozitivní	Nevyjadřuje se	Pozitivní	Kapitola 7/8
ODS	Pozitivní	Nevyjadřuje se	Pozitivní	Kapitola 7/7
TOP 09	Pozitivní	Nevyjadřuje se	Pozitivní	Kapitola 2/11
KSČM	Negativní	Negativní	Negativní	Kapitola 10/10
VV	Pozitivní	Negativní	Pozitivní	Kapitola 14/14

Zdroj – Autor

Až na KSČM, která se ke členství ČR v NATO staví negativně a obecně prosazuje svět bez vojenských aliancí a preferuje spolupráci na bázi OBSE,¹²⁹ mají vůči NATO všechny strany pozitivní vztah. Určité specifické postavení má mezi nimi ČSSD, která na rozdíl od ostatních jako prioritní v oblasti obrany považuje zapojení EU a ne NATO.

¹²⁹ JUST: Vnější...

Téma zvýšení výdajů na obranu je v rámci těchto programů ignorováno, resp. se jím zabývají jen ty strany, které chtějí výdaje naopak snížit. To lze připisovat především tehdejší ekonomické situaci, kdy v rámci krize strany jednoduše preferovali jiná témata a šetření. Krásně to vyjadřuje např. výrok tehdejšího stínového ministra zahraničních věcí Lubomíra Zaorálka: „*Nechceme utrácet za tanky, potřebnější jsou rodiny s dětmi. Náš postoj je jasný: nikoli tanky, ale mateřská.*“¹³⁰

Struktura podpory vojenských misí kopíruje otázku podpory členství v NATO – KSČM zásadně proti, zbytek pro s tím, že ČSSD má výtku v podobě postupného omezení mise v Afghánistánu. Tato situace je v souladu s poznatky z Wagnerovi studie uvedené v kapitole 1.2.4. Největší podpora ze strany TOP 09, ODS a VV, následované ČSSD, nejmenší podpora poté u KSČM.

Programy korespondují s informacemi předloženými v kapitole 1.2.4, neboť tématem bezpečnosti se strany věnují jen velmi stručně a umísťují je, s výjimkou TOP 09, až na konec svých programů.

---

¹³⁰ JUST, Petr. *Co vlastně brání ČSSD v podpoře navýšení počtů vojáků pro Afghánistán?* [online]. natoaktual.cz, 2010 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <http://www.natoaktual.cz/co-vlastne-brani-cssd-v-podpore-navyzeni-poctu-vojaku-pro-afghanistan-1ci-/na-analyzy.aspx?c=A100322_114334_na_analyzy_m02>.

4. Volební programy k volbám do Poslanecké sněmovny 2013

V parlamentních volbách konajících se 25. – 26. října 2013 uspělo a do Poslanecké sněmovny se dostalo sedm stran – ČSSD, ANO, KSČM, TOP 09, ODS, Úsvit přímé demokracie¹³¹ a KDÚ–ČSL. Premiérem se stal Bohuslav Sobotka a vytvořila se koaliční vláda ČSSD, ANO a KDÚ–ČSL.

4.1 Členství ČR v NATO

ČSSD má ve svém *Volebním programu ČSSD 2013* o NATO pouze jednu jedinou zmínku, ve které tvrdí, že chce, aby ČR byla jejím aktivním a zodpovědným členem. Přesvědčení ČSSD o nezastupitelnosti NATO lze nicméně nalézt ve vyjádřeních tehdejšího předsedy ČSSD Bohuslava Sobotky, který tvrdil, že: „*ž hlediska bezpečnosti není k NATO jako ke garantovi bezpečnosti ČR žádná alternativa,*“¹³² či v bezpečnostní strategii ČR z roku 2015, ve které vláda, které ČSSD byla členem, vyjadřuje vůli splnit závazky vyplývající ČR z členství v NATO.¹³³ Určitá změna nastala u názoru na společnou evropskou armádu, jejíž roli Bohuslav Sobotka chápe jako komplementární k NATO, a nepřisuzuje jí hlavní bezpečnostní roli jako program ČSSD z roku 2010.¹³⁴

ANO na základě *Resortního programu 2013* hodlá nadále prohlubovat a upevňovat členství ČR v NATO. Chce, aby se ČR v NATO stala důvěryhodným partnerem a aby se nadále posilovala transatlantická vazba. Požaduje schopnost českých obraných kapacit reagovat jak proti ohrožení ČR, tak podle článku pět Washingtonské smlouvy.

Ve *Volebním programu 2013, s lidmi pro lidi* KSČM opakuje svůj dlouhodobý požadavek na vystoupení ČR z NATO, případně alespoň vystoupení z jeho vojenských struktur. Taktéž opakovaně požaduje revizi nepřijatelné praxe NATO z roku 1999, která dle ní umožňuje preventivní vojenské údery bez mandátu mezinárodního práva a bezpečnostní spolupráci na základě OBSE.

TOP 09 ve *Volební programu 2013 – Víme, kam jdeme* považuje udržování a rozvíjení euroatlantických vztahů za zásadní podmínku bezpečnosti jak Evropy, tak celého světa. Dodržování závazků plynoucích z členství v NATO považuje za samozřejmost, která garantuje prosperitu a bezpečí ČR. Zahraniční i bezpečnostní politiku chce orientovat směrem k EU a NATO.

---

¹³¹ Dále jen Úsvit.

¹³² KOPECKÝ, Josef, JIŘIČKA, Jan. *Sobotka odmítl hysterii vůči Číně, opozice mu vyčetla, že se vláda hrbí* [online]. idnes.cz, 2016 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/sobotka-odmitl-hysterii-k-cine-opozice-mu-vyvetla-ze-se-vlada-hrbi.A161110_205203_domaci_kop>.

¹³³ KOL. AUTORŮ. *Bezpečnostní strategie České republiky 2015* [online]. vlada.cz, 2015 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/bezpecnostni-strategie-2015.pdf>>.

¹³⁴ JUN, Dominik. *Prime minister Sobotka calls for creation of EU army to complement NATO* [online]. radio.cz, 2016 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.radio.cz/en/section/curraffrs/prime-minister-sobotka-calls-for-creation-of-eu-army-to-complement-nato>>.

ODS ve *Volebním programu volím pravici* členství v NATO již tradičně podporuje a chce usilovat o to, aby ČR nadále zůstala spolehlivým a respektovaným spojencem v NATO. Chce aktivně podporovat udržení pevné transatlantické vazby.

Nově vzniklé hnutí Úsvit v celém svém *Programu hnutí* nevěnuje NATO či obecně bezpečnosti jediné slovo. Na druhou stranu, za celé jeho působení nelze nalézt jedinou zmínku o vůli z NATO vystoupit.

KDÚ–ČSL se ve *Volebním programu 2013-2017* vůči NATO nijak nevymezuje. Jen tvrdí, že podporuje rozvoj transatlantických vztahů, a že se ČR musí aktivně zapojovat do spolupráce demokratických států v boji s terorismem a podporovat protiteroristická opatření a nástroje vytvářené na úrovni NATO. Jasně proaliansní postoj lze ale dovodit z vyjádření tehdejšího předsedy lidovců Pavla Bělobrádka, který označil NATO za záruku bezpečí, které si je třeba vážít.¹³⁵

4.2 Požadavek výdajů 2 % HDP na obranu

Financování obrany věnuje ČSSD ve svém programu jen jednu větu, ve které tvrdí, že její prioritou je stabilizovat rozpočet rezortu obrany za horizont současných jednoročních cyklů. V rámci vládní koalice se ČSSD s partnery dohodla na zvyšování výdajů na obranu do roku 2020, kdy by na ní mělo být vydáváno 1,4 % HDP. Pokud by to dovolila dlouhodobá udržitelnost veřejných financí, chce usilovat ke přiblížení se 2 %.¹³⁶ Jak lze vypožorovat z obrázku 3, došlo ke zlepšení, k žádnému razantnímu navýšení vůči HDP ale nedošlo.

Výdajům na obranu se ANO v programu nevěnuje vůbec, jakožto pro člena vládní koalice pro ANO ale platí to stejné, co pro ČSSD. Existuje určité odhodlání výdaje vzhledem k DPH navýšit, ale realita tomu neodpovídá.

KSČM výdajům na obranu v programu nevěnuje jediné slovo. Určité vodítko lze nalézt ve vyjádření předsedy strany Vojtěcha Filipa v pořadu Otázky Václava Moravce ze dne 27. listopadu 2016, kde se k problematice výdajů 2 % HDP vyjádřil v tom smyslu, že ho zajímá, kam by finance konkrétně směřovaly. Nevidí smysl ve výdajích 2 % HDP na obranu v případě, že by tyto peníze nebyly efektivně využity. Zvýšení financování obrany se v tomto období ale překvapivě nebrání.¹³⁷

¹³⁵ BĚLOBRÁDEK, Pavel. *NATO je zárukou bezpečí* [online]. parlamentnilisty.cz, 2014 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.parlamentnilisty.cz/politika/politici-volicum/Belobradek-KDU-CSL-NATO-je-zarukou-bezpeci-311192>>.

¹³⁶ NATOAKTUAL.CZ. *Výdaje na obranu zvýšíme na 1,4 procenta HDP, dohodly se vládní strany* [online]. natoaktual.cz, 2014 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <http://www.natoaktual.cz/vydaje-na-obranu-zvysime-na-1-4-procenta-hdp-dohodly-se-vladni-strany-1pn-/na-zpravy.aspx?c=A141020_122921_na_zpravy_m00>.

¹³⁷ SVĚTNIČKA, Lubomír. *Zvedneme výdaje na obranu, sbodli se jednomyslně šéfové stran* [online]. idnes.cz, 2017 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <https://www.idnes.cz/zpravy/nato/strany-chteji-vice-penez-na-obranu-a-armadu.A170608_164712_zpr_nato_inc>.

Z programu TOP 09 lze vyčíst, že hodlá usilovat o stabilizaci rozpočtů na obranu a stanovení jejich výše na úrovni, která zajistí faktickou a měřitelnou úroveň schopností. V programu také tvrdí, že plnit alianční závazky, mezi které patří i dávání 2 % HDP na obranu, považuje za samozřejmost. Jasné přiklonění strany na stranu příznivců této mety lze nalézt ve vyjádření Karla Schwarzenberga v reakci na vládní návrhy z roku 2014, které hovoří o stoupnutí výdajů na obranu pouze na 1,4 % HDP: „TOP 09 pokládá takový návrh za cynický výsměch našim spojeneckým závazkům v rámci NATO a za naprosto neodpovědný hazard vůči bezpečnosti České republiky. Plynulé navýšování na dvě procenta HDP během deseti let má TOP 09 za minimální povinnou výdajovou strategii vůči AČR a avizuje, že během diskuzí bude navrbovat zkrácení tohoto harmonogramu alespoň na sedm let.“¹³⁸ Je otázkou, do jaké míry lze brát toto vyjádření vážně, když za vlády TOP 09 výdaje na obranu v absolutních číslech klesaly.

ODS se ohledně výdajů vyjadřuje pouze v tom smyslu, že rozvoj ozbrojených sil ČR je podmíněn adekvátním financováním a případná stabilizace veřejných financí a předpokládané ekonomické oživené umožní postupný nárůst výdajů na obranu tak, aby rozpočet do roku 2017 dosáhl 50 miliard Kč. K tomu sice došlo, ale stále to nepředstavovalo 2 % HDP. V programu neuvádí metu 2 % HDP, ale podpora ODS jejího dosažení je zřejmá, například z jejího návrhu zákona, který by výdaje 2 % HDP na obranu uzákonil.¹³⁹

Postoj hnutí Úsvit lze nalézt v projevu tehdejšího předsedy Tomia Okamury na konferenci k 15. výročí vstupu ČR do NATO, kde se vyjádřil v tom smyslu, že Úsvit nevidí provázanost mezi bezpečností země a procentem HDP, které se odvádí z rozpočtu na obranu. Problém nevidí v tom, kolik se do české obrany peněz dává, ale jak jsou tyto peníze utráceny.¹⁴⁰

Konkrétně se k výdajům na obranu vyjadřuje KDÚ-ČSL, která ve svém programu nepodporuje jejich další snižování a v případě růstu HDP chce prosadit postupné přibližování k 1,5 % HDP. V rámci vládní koalice nicméně prosadila jen dohodu o 1,4 %, splnit se ovšem nepodařilo ani tu. Na rozdíl od ANO a ČSSD ovšem lidovci podpořili návrh ODS na uzákonění povinného dávání 2 % HDP na obranu a navýšení obranného rozpočtu na 2 % HDP navrhovali hned na začátku roku 2014 při zrodu koaliční vlády, což ale ANO a ČSSD nepodpořili a

---

¹³⁸ ČTK. *TOP 09 kritizuje vládu za výdaje na armádu, Stropnický vrací úder* [online]. eurozpravy.cz, 2014 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://eurozpravy.cz/domaci/armada-a-policie/94151-top-09-kritizuje-vladu-za-vydaje-na-armadu-stropnicky-vraci-uder/>>.

¹³⁹ ČERNOCHOVÁ, Jana. *Výdaje na obranu mají být garantované zákonem. Vláda to však odmítá* [online]. prazskypatriot.cz, 2017 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.prazskypatriot.cz/jana-cernochova-vydaje-na-obranu-maji-byt-garantovane-zakonom-vlada-to-vsak-odmita/>>.

¹⁴⁰ ČT. *Konference k 15. výročí vstupu ČR do NATO* [online]. ceskatelevize.cz, 2014 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.ceskatelevize.cz/porady/1000000136-konference-k-15-vyroci-vstupu-cr-do-nato/21425100127/>>.

výsledkem byla výše zmíněná dohoda na 1,4 %.¹⁴¹ Lidovci 2 % HDP na obranu podporují, i když program hovoří něco jiného.

4.3 Účast na zahraničních vojenských misích

Nasazením vojáků v zahraničí se ČSSD v programu nevěnuje vůbec. V rámci bezpečnostní strategie ČR 2015 se zavazuje k vytváření podmínek pro aktivní účast ČR v misích NATO.¹⁴² Určité vodítko lze nalézt na půdě Poslanecké sněmovny u hlasování¹⁴³ o vládním návrhu na působení sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany v zahraničních operacích v letech 2015 a 2016 jakožto hlavního dokumentu týkající se vojenských misí.¹⁴⁴ Z 50 poslanců ČSSD hlasovalo 35 pro, 1 proti, 9 se zdrželo, 4 se nepřihlásili a 1 byl omluven. Podpora misí je zřejmá, slovy tehdejšího ministra zahraničních věcí Lubomíra Zaorálka: „*Působení vojenských jednotek je v souladu s bezpečnostními prioritami ČR.*“¹⁴⁵ Na druhou stranu ČSSD měla jako jediná strana mimo KSČM poslance, který hlasoval proti.

ANO zahraniční vojenské operace podporuje, chce se přiměřeně a efektivně účastnit různých mírových misí a prostřednictvím modernizace armády chtějí zajistit to, aby se zvýšila schopnost ČR podílet se na spojeneckých zahraničních operacích v rámci NATO. O vládním návrhu hlasovalo 40 poslanců pro, 1 se zdržel a 6 bylo omluveno.

Ohledně zahraničních misí KSČM požaduje zpřísnění podmínek vyslání ozbrojených složek Armády ČR do zahraničí v podobě souhlasu obou komor parlamentu a pouze na základě požadavku Rady bezpečnosti OSN. V případě hlasování o podpoře výše zmíněného vládního návrhu však jako jediná strana hlasovala proti. Z 33 poslanců hlasovalo proti 26, 3 nebyli přihlášení, 2 se zdrželi a 2 byli omluveni. KSČM zahraniční mise tak nadále nepodporuje.

Tématem zahraničních misí se TOP 09 překvapivě vůbec nezabývá. Ve výše zmíněném hlasování o nasazení českých vojáků v zahraničí nicméně hlasovalo 22 z 26 poslanců pro, 1 se zdržel a 2 byli omluveni. Podpora misí ze strany TOP 09 je tak zřejmá.

ODS své mise v programu podporuje, tvrdí, že sice dává přednost mírovým řešením, ale v případě potřeby je připravena přispět lidskými, materiálními i technickými prostředky k vojenské operaci. Nasazení vojenských sil považuje za krajní řešení, na které ale ČR musí být připravena. V rámci hlasování se 14 poslanců vyjádřilo pro, 1 byl nepřihlášen a 1 omluven.

---

¹⁴¹ GAZDÍK, Jan. *Bělobrádek: Dáváme 2 % HDP na obranu. Ztrácíme důvěryhodnost, je hanba jet v NATO na půl plynu.* [online]. aktualne.cz, 2017 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/je-to-hanba-v-alianci-jedeme-jen-na-pul-plynu-rika-belobrade/r~2d8fc548153711e7b494002590604f2e/>>.

¹⁴² KOL. AUTORŮ: *Bezpečnostní...*

¹⁴³ Hlasování dostupné zde: <https://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?g=59952&cl=cz>

¹⁴⁴ Dostupný zde: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=7&ct=348&ct1=0>

¹⁴⁵ KOPECKÝ, Josef. *Poslanci podpořili zahraniční mise. V Afghánistánu bude 310 vojáků* [online]. idnes.cz, 2016 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/zahranicni-mise-ceske-armady-vojaci-afghanistan-snemovna-schvalila.A141031_134424_domaci_kop>.

Vyjádřením podpory vládního návrhu vojenské mise podpořil i Úsvit, když ze 14 poslanců hlasovalo 10 pro, 1 byl nepřihlášen, 1 omluven a 2 se zdrželi.

Zahraničními misemi se KDÚ-ČSL v programu vůbec nevěnuje, jejich podporu ale lidovci vyjádřili hlasováním o výše uvedeném vládním návrhu, když ze 14 poslanců hlasovalo 12 pro, 1 se zdržel a jeden byl omluven.

4.4 Shrnutí

Programy stran lze opět shrnout následující tabulkou:

Tabulka 2 - Volební programy 2013

	Členství v NATO	2 % HDP na obranu	Podpora vojenských misí	Umístění problematiky v programu
ČSSD	Pozitivní	Nevyjadřuje se	Nevyjadřuje se	Kapitola 4/5
ANO	Pozitivní	Nevyjadřuje se	Pozitivní	Kapitoly 11, 12/14
KSČM	Negativní	Nevyjadřuje se	Negativní	Kapitola 6/6
TOP 09	Pozitivní	Nevyjadřuje se	Nevyjadřuje se	Kapitola 9/12
ODS	Pozitivní	Nevyjadřuje se	Pozitivní	Kapitola 12/14
Úsvit	Nevyjadřuje se	Nevyjadřuje se	Nevyjadřuje se	-
KDÚ-ČSL	Nevyjadřuje se	Negativní	Nevyjadřuje se	Kapitola 13/14

Zdroj – Autor

Obecný názor na NATO jako mezinárodní organizaci je stejný jako v předchozím období, kdy až na KSČM jej všechny strany vnímají pozitivně, nebo se vůči němu alespoň nevyhraňují. Zvláště ovšem působí program KDÚ-ČSL, ve kterém, i přes prokazatelně pozitivní vztah lidovců k Alianci, nelze nalézt nic, co by tento vztah potvrzovalo. Všechny strany, pokud vůbec, umísťují problematiku NATO až na konec svých programů a věnují se jí jen velmi stručně.

Otázka výdajů 2 % HDP na obranu je velmi těžko uchopitelná. Žádná strana se v programu k této hranici nehlásí. V lepším případě danou problematiku strany vyřeší obecnou frází o stabilizaci či zvýšení rozpočtu, v horším se financování nevěnují vůbec. Opět podivuhodně je koncipován program lidovců, kde tvrdí, že hodlají prosadit 1,5 %, aby se hned po volbách při formování koalice snažili prosadit 2 %. Proč tuto ambici nenapsali hned do programu? Obecně lze z vyjádření stran vyčíst vůli tento závazek splnit, ale opět je to ovlivněno jejich postavením, zdali jsou ve vládě či v opozici. TOP 09 a ODS, které vládly v předchozím volebním období, a za kterých výdaje na obranu klesaly, tak kritizují ČSSD a ANO i přes

zvyšující se výdaje, a razantně prosazují 2 %. Vypadá to, že 2 % si vždy nejvíce přejí ty strany, které by splnění tohoto závazku neměly na starost.

V otázce zahraničních misí se taktéž opakuje situace z předchozího období, kdy jen KSČM je proti. Zajímavostí je, že 4 ze 7 stran jim nebyly ochotny v programu věnovat byť jen jedinou zmínku. Situace opět kopíruje poznatky z Wagnerovi studie z kapitoly 1.2.4.

5. Volební programy k volbám do Poslanecké sněmovny 2017

Zatím poslední parlamentní volby se konaly 20. – 21. října 2017 a potřebnou pěti procentní hranici pro vstup do sněmovny překročilo devět stran – ANO, ODS, Česká pirátská strana,¹⁴⁶ Svoboda a přímá demokracie,¹⁴⁷ KSČM, ČSSD, KDÚ-ČSL, TOP 09 a Starostové a nezávislí.¹⁴⁸ Premiérem se stal Andrej Babiš a vytvořila se koaliční vláda ANO a ČSSD s tolerancí KSČM.

5.1 Členství ČR v NATO

ANO v programu *Ted' nebo nikdy* označuje členství ČR v NATO za základ obrany země a bezpečnost země chce v rámci NATO hlasitě prosazovat. V rámci NATO chce usilovat o aktivní spolupráci se sousedskými zeměmi, s pomocí kterých chce v Alianci prosazovat své zahraničněpolitické priority. ANO taktéž prosazuje iniciativu, aby NATO aktivně bránilo evropskou hranici, především před migrací, což někteří považují vzhledem k tomu, jak NATO funguje, až za komické.¹⁴⁹

Silný program pro silné Česko ODS se celkem překvapivě NATO zabývá jen velmi stručně a stanovuje pouze, bez další konkretizace, že ODS je tradičně prozápadní, transatlantická strana, která považuje členství v NATO za klíčové.

Ještě méně než program ODS se tématikou NATO zabývá program Pirátů *Černé na bílém*. V podstatě říká jen to, že Piráti chtějí sjednotit a posílit podíl a vliv evropských zemí uvnitř NATO, a že podporují věcnou diskuzi o fungování této Aliance a jejích vojenských operací, nic konkrétnějšího se ohledně vztahu k NATO nelze dozvědět. Svůj pozitivní postoj k Alianci nicméně vyjádřili v rámci svého oficiálního vyjádření k programu: „*Neplánujeme referendum o odchodu z NATO či EU. Přínos veškerých smluv stále převažuje nad negativy.*“¹⁵⁰

Nejasný postoj ohledně NATO ve svém *Politickém programu* zastává i SPD. Jediná zmínka o této organizaci se týká přesvědčení SPD, že by lidé měli mít právo rozhodovat o členství ČR v NATO prostřednictvím referenda. Předseda Tomia Okamura se vyjádřil v tom smyslu, že i když mu NATO rozhodně vadí, tak za ni v současnosti neexistuje alternativa a v případě odchodu z NATO bychom se ocitli v bezpečnostním vakuu, kdy by, vzhledem k velikosti naší armády, neměl kdo zajistit obranu ČR.¹⁵¹ Na druhou stranu, ve svém programovém dokumentu

¹⁴⁶ Dále jen Piráti.

¹⁴⁷ Dále jen SPD.

¹⁴⁸ Dále jen STAN.

¹⁴⁹ AMO: Obranná...

¹⁵⁰ TN.CZ. *Má Česko dál zůstat v NATO a v EU? Toto chtějí strany* [online]. tn.nova.cz, 2017 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://tn.nova.cz/clanek/ma-cesko-dal-zustat-v-nato-a-evropske-unii-toto-chteji-strany.html>>.

¹⁵¹ KOPECKÝ, Josef. *Ani Rakousko není v NATO, řekl Okamura. SPD chce, aby se Česko bránilo samo* [online]. idnes.cz, 2017 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/spd-clenstvi-v-nato-referendum.A171130_115636_domaci_kop>.

zaměřeném na bezpečnost SPD tvrdí, že: „v případě útoku na naši zem, nebo obroženi její bezpečnosti neexistuje žádný závazek k okamžité ozbrojené akci jiné země v rámci NATO a EU na naši obranu,¹⁵² čímž si poměrně protičeří.

Ve svém již tradičně negativním postoji pokračuje ve svém *Volebním programu* KSČM. Chce usilovat o ukončení členství ČR v NATO, prosadit celonárodní referendum o vystoupení z NATO, nebo alespoň z jeho vojenských struktur a obnovení úlohy OBSE.

ČSSD v programu *Dobrá země pro život* považuje spojení ČR v rámci NATO za hlavní prostředek k zajištění obrany. Opětovně považuje za správné posilování evropských vojenských kapacit a tím postupné zvyšování akceschopnosti NATO, s perspektivou vzniku samostatné evropské armády.

Lidovci v programu *Zodpovědně pro společný domov* hovoří o NATO především v souvislosti s tím, kde všude by chtěli, aby se Armáda ČR zapojila – do sil rychlé reakce NATO, následných sil kolektivní obrany NATO a do Předsunuté vojenské přítomnosti NATO v Pobaltí. Z těchto plánů je zřejmý pozitivní lidovecký postoj k Alianci.

TOP 09 považuje členství v NATO za rozhodující součást obranné politiky ČR, neboť přináší výhody kolektivního zajištění bezpečnosti. NATO považuje za plnohodnotné politické společenství, které je klíčové pro rozvoj české společnosti. V žádném případě nepřipouští vystoupení, které označují za bezpečnostní sebevraždu.

STAN pokládá za základní smysl zahraniční politiky zajištění obrany ČR a důraz v této otázce chce klást na spolupráci v rámci NATO. Svou orientaci na západ chce deklarovat nejen slovně, ale i pomocí činů, především aktivitou a plněním závazků na půdě NATO. Zajištění evropské bezpečnosti vidí ve spolupráci NATO a EU.

5.2 Požadavek výdajů 2 % HDP na obranu

ANO se k závazku vydávat 2 % HDP na obranu staví kladně a hodlá toho dosáhnout postupnými kroky do roku 2024. Stejný cíl si v programu klade KDÚ-ČSL. Do šesti let, tedy do roku 2023, by tohoto mezníku chtěla docílit i ODS. Ještě dříve, do roku 2021, by rádi výdaje na obranu na 2 % HDP navýšili TOP 09 a STAN.

Piráti se v programu tomuto tématu nevěnují a obecně jsou ohledně tohoto tématu jako strana nerozhodní. Tak například poslanec Ferjenčík se vyjádřil, že „zvyšování výdajů na zbrojení na 2 % HDP je v českých podmínkách jednoduše nesmysl“, podle bývalého poslance Peksy je zase tento

---

¹⁵² SPD. Česká republika – Náš bezpečný domov, naše úspěšná budoucnost [online]. spd.cz, 2016 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.spd.cz/uploads/stranky/1/dokumenty/ceska-republika-nas-bezpecny-domov-nase-uspesna-budoucnost.pdf>>.

závazek nevymahatelný a navýšení rozpočtu obrany by šlo na vrub jiných rezortů,¹⁵³ předseda Bartoš poté naopak tvrdí, že za předpokladu příznivé ekonomické a rozpočtové reality by ČR měla směřovat ke splnění tohoto závazku.¹⁵⁴

SPD prosazuje financování obrany pouze ve výši 1,6 % HDP, což neuvádí ve svém volebním programu, ale v jejím jiném programovém dokumentu.¹⁵⁵ O výdajích na obranu v programu mlčí také KSČM, která se vyjadřuje pouze v tom smyslu, že by ráda omezila zbytečnou militarizaci. KSČM je nicméně ohledně zvyšování výdajů na obranu i nadále skeptická a hranici 2 % HDP rozhodně nepodporuje. ČSSD je vedle SPD další stranou, která podporuje jinou míru DPH, když ve svém programu tvrdí, že chce zvýšit výdaje na obranu jen na 1,4 % HDP.

5.3 Účast na zahraničních vojenských misích

Vojenské mise NATO ANO považuje pro ČR i nadále za významné a vidí v nich jeden z důvodů, který přispívá k profesnímu růstu armády. Na podporu misí lze opět pohlížet taktéž z hlediska podpory strany v rámci hlasování¹⁵⁶ o vládním návrhu působnosti sil Ministerstva obrany ČR v zahraničních operacích v letech 2018 až 2020, který se zabývá posílením mise v Iráku, Afghánistánu, Mali a působením českých jednotek v Pobaltí.¹⁵⁷ Ze 78 poslanců hlasovalo 74 pro a 4 byli omluveni, což vyjadřuje jasnou podporu ze strany ANO.

ODS se misemi v programu nezabývá, vládnímu návrhu ale vyjádřilo podporu, když z 25 jejich poslanců hlasovalo 20 pro, 2 byli nepřihlášení a 3 omluveni. Stejný nezájem o mise v programu ukazují i Piráti, v rámci hlasování je ovšem podpořili, z 22 poslanců hlasovalo 17 pro, 1 se zdržel, 2 byli omluveni a 2 nepřihlášení.

SPD chce ohledně misí přehodnotit spolupráci s NATO a omezit je striktně pouze na ty s mandátem Rady bezpečnosti OSN, ostatní považuje za nelegitimní.¹⁵⁸ Na půdě Poslanecké sněmovny hlasovali proti zahraničním misím, z 22 poslanců hlasovalo 17 proti a 5 bylo omluveno. Stejně programové vymezení lze nalézt u KSČM, která chce celkově zahraniční mise omezit a důsledně odmítá ty bez mandátu OSN. Taktéž hlasovala proti misím, z 15 poslanců bylo 12 proti, 1 nepřihlášen a 2 omluveni.

---

¹⁵³ BOHUSLAVOVÁ, Renáta, DANDA, Oldřich. *Piráti se bouří: Dvě procenta armádě je moc. Schytili to od Babiše i od opozice* [online]. novinky.cz, 2019 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.novinky.cz/domaci/502078-pirati-se-bouri-dve-procenta-armade-je-moc-schytili-to-od-babise-i-od-opozice.html>>.

¹⁵⁴ ŠELIGA, Vojtěch. *Podporují Piráti ČR v NATO? Výrok o nesmyslných výdajích vyvolal pobouření* [online]. echo24.cz, 2019 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.echo24.cz/a/S4KwH/podporuji-pirati-cesko-v-nato-vyrok-o-nesmyslnych-vydajich-vyvolal-poboureni>>.

¹⁵⁵ SPD: Česká...

¹⁵⁶ Dostupné zde: <https://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?g=67844&l=cz>

¹⁵⁷ Dostupný zde: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=150&CT1=0>

¹⁵⁸ SPD. *Zahraníční politika* [online]. spd.cz, 2016 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.spd.cz/uploads/stranky/1/dokumenty/zahranicni-politika.pdf>>.

ČSSD se misím v programu nevěnuje, jejich posílení nicméně dala zelenou v Poslanecké sněmovně, když z 15 poslanců hlasovalo 10 pro, 1 se zdržel a 4 byli omluveni. Stejně na tom jsou i lidovci, kterých z 10 hlasovalo 8 pro a 2 byli omluveni, a STAN, když ze 6 poslanců hlasovalo 5 pro a 1 byl omluven.

TOP 09 hodlá aktivně participovat na vojenských i civilních misích a taktéž se chce plnohodnotně zapojit do ochrany východního křídla NATO. Svou podporu samozřejmě vyjádřili i v rámci hlasování, když ze 7 poslanců hlasovalo 6 pro a 1 byl omluven.

5.4 Shrnutí

Tabulkové shrnutí vypadá následovně:

Tabulka 3 - Volební programy 2017

	Členství v NATO	2 % HDP na obranu	Podpora vojenských misí	Umístění problematiky v programu
ANO	Pozitivní	Pozitivní	Pozitivní	Kapitoly 5, 10/22
ODS	Pozitivní	Pozitivní	Nevyjadřuje se	Kapitoly 5, 6/13
Piráti	Nevyjadřuje se	Nevyjadřuje se	Nevyjadřuje se	Kapitola 7/15
SPD	Nevyjadřuje se	Nevyjadřuje se	Nevyjadřuje se	-
KSČM	Negativní	Nevyjadřuje se	Negativní	Kapitola 5/5
ČSSD	Pozitivní	Negativní	Nevyjadřuje se	Kapitola 10/11
KDÚ-ČSL	Pozitivní	Pozitivní	Nevyjadřuje se	Kapitola 6/17
TOP 09	Pozitivní	Pozitivní	Pozitivní	Kapitola 3/9
STAN	Pozitivní	Pozitivní	Nevyjadřuje se	Kapitoly 10, 15/17

Zdroj – Autor

V programech stran lze, jak je již uvedeno v kapitole 1.2.4, shledat určitou změnu ve vnímání tématu bezpečnosti v tom smyslu, že se mu, až na výjimky, věnují mnohem více a téma řadí více do jejich popředí. Zvýšený zájem o toto téma lze připsat zejména měnícímu se bezpečnostnímu prostředí kvůli migraci či konfliktu na Ukrajině, které způsobuje zvýšení politického zájmu o tuto problematiku.¹⁵⁹ Ohledně členství v NATO panuje velmi podobná situace jako dříve, kdy proti sobě stojí KSČM a zbytek politického spektra. Určitého spojence KSČM představuje krajně pravicové SPD, které NATO rozhodně nevnímá pozitivně jako jiné pravicové a středové strany a spolu s komunisty představuje stranu, která se staví proti vyslání českých vojáků do zahraničí. Je třeba ovšem dodat, že jakožto od SRP-RSČ první krajně

¹⁵⁹ Kořan: Aktéři..., s. 326.

pravicová strana, která se dostala do Poslanecké sněmovny, nezastává natolik negativní názory, jako její ideologický předchůdce.

K tématu výdajů na obranu se v programech šest z devíti stran vyjadřuje konkrétním procentuálním vyjádřením, téma ignorují ty strany, které se k hranici 2 % HDP staví negativně či rozpačitě. Téma zahraničních misí je v programech opět až na výjimky ignorováno, nicméně kopíruje situaci ohledně obecného názoru na členství v NATO, tedy KSČM a SPD proti zbytku. Z hlediska Wagnerovi studie lze opět konstatovat, že české stranické názory tuto tezi kopírují. Nejmenší podporu lze nalézt na kraji pravého a levého spektra, největší ve středu v pravém středu. O něco menší podporu ze strany socialistů lze nalézt v rámci reakcí na úmrtí českých vojáků v Afghánistánu, kdy někteří zástupci ČSSD vyzývali ke stažení vojáků z této mise, na rozdíl od jiných stran, které danou misi i nadále podpořily.¹⁶⁰

---

¹⁶⁰ ČTK. *Měli bychom odejít z Afghánistánu, navrhuje Zaorálek. Petříček k tomu nevidí důvod* [online]. zpravy.aktualne.cz, 2018 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/zaoralek-je-treba-hledat-cestu-jak-stahnout-z-afghanistanu-c/r~d628e008d6b111e89271ac1f6b220ee8/>>.

Závěr

Tato diplomová práce se zabývala analýzou postojů parlamentních politických stran na otázku spjaté s největší světovou obrannou mezinárodní organizací, tedy Severoatlantickou aliancí. Předmětem zkoumání byl jak jejich obecný postoj ke členství v NATO, tak i to, jak se staví k otázce výdajů 2 % HDP na obranu a otázce participace českých vojenských jednotek na zahraničních misích. Cílem práce bylo pomocí analýzy volebních programů stran k parlamentním volbám, případně i dalších zdrojů dat, zjistit, jaký postoj jednotlivé strany k výše uvedeným otázkám zastávají.

Obecně se dá jednoznačně tvrdit, že téma bezpečnosti a NATO pro politické strany ve dvou ze tří analyzovaných období nepředstavovalo nikterak významné téma. Agenda bezpečnosti byla v programech umístována především až ke konci a byl jí věnován malý prostor. Určitou změnu přinesly až volební programy z roku 2017, ve kterých se téma bezpečnosti posunulo spíše ke středu a strany mu věnují větší prostor.

První výzkumná otázka se ptá na to, jaký postoj zastávají parlamentní politické strany vůči členství ČR v NATO. U stran, které jsou analyzovány v kapitole dvě, tedy strany, které byly v Parlamentu v době přístupu ČR k NATO, tedy ODS, ČSSD, KDÚ-ČSL a KSČM, lze konstatovat, že jejich postoj se za ty roky nezměnil. ODS, ČSSD i KDÚ-ČSL jsou kontinuálními zastánci ČR v NATO a ani v jednom z analyzovaných období nedošlo ke změně jejich postoje. To platí i o KSČM, jen s tím rozdílem, že ta NATO vnímá kontinuálně negativně. Další strany, které byly analyzovány ve více volebních obdobích jsou TOP 09 a ANO, přičemž obě jsou taktéž NATO kontinuálně pozitivně nakloněny. Strany, které se v rámci analýzy objevily pouze v jednom volebním období, lze shrnout tak, že zastáncem NATO jsou STAN, VV, a i přes určitou nejednoznačnost také Piráti. Zvláštní kategorií je Úsvit, který se tématem NATO v podstatě nezabýval. SPD lze zařadit po boku KSČM k největším kritikům NATO, svou negativitou nedosahují ovšem úrovně ani komunistů, ani svých dřívějších krajně pravicových předchůdců z řad SRP-RSČ. Vzhledem k dříve uvedenému lze tedy celkem s jistotou tvrdit, že hypotéza formulovaná tak, že u parlamentních politických stran lze sledovat trend neměnnosti postoje vůči členství ČR v NATO, byla potvrzena.

Druhá výzkumná otázka se zabývá otázkou postoje politických stran ohledně požadavku výdajů 2 % HDP na obranu. Zde je již situace značně komplikovanější a z pohledu autora nelze jednoznačně za sledované období rozdělit strany na podpůrce a odpůrce. Strany se ke konkrétnímu procentuálnímu vyjádření podpory uchýlily až v posledním analyzovaném období, předtím se volební programy omezovaly v lepším případě na obecné fráze, v horším se tématem nezabývaly vůbec. Postoj stran k této otázce je navíc spojen s mnoha faktory, ekonomickou

situací počínaje a faktem, zda je strana ve vládě či v opozici, konče. I proto lze vypožorovat, že například TOP 09 v době své vlády v ekonomické krizi výdaje na obranu značně snižovala, aby se v příštím volebním období pohoršovalo nad koaliční dohodou ve výši 1,4 % HDP. Autor právě u této otázky vidí prostor pro další, podrobnější analýzu, neboť považuje toto téma za velmi komplexní, přesahující rámec analýzy volebních programů. I přesto má za to, že výzkumná otázka byla v rámci jednotlivých analyzovaných období zodpovězena

Třetí výzkumná otázka se týkala postojů politických stran ohledně účasti ČR na zahraničních vojenských misích. Jedná se o problematiku, která je, stejně jako otázka výdajů na obranu, ve volebních programech velmi často ignorována a zdroje informací je třeba hledat jinde. Zde se jako ideální zdroj dat ukázalo hlasování na půdě Poslanecké sněmovně o vládních návrzích působnosti sil Ministerstva Obrany ČR v zahraničních operacích, které se týkaly vyslání českých vojáků na zahraniční mise. Na základě v práci uvedených závěrů lze pak tuto problematiku shrnout tak, že v analyzovaných obdobích vždy na jedné straně stojí KSČM, které mise nepodporuje, proti zbytku politických stran, které mise naopak podporují. Jediná další strana ostře se vymezující proti zahraničním vojenským misím je SPD, která je ovšem členem Parlamentu pouze v jednom z analyzovaných období. V průběhu práce bylo taktéž zjištěno, že postoje českých parlamentních politických stran jsou v souladu se zjištěními Wolfganga Wagnera (kapitola 1.2.4), kdy nejmenší podporu vojenským operacím dávají krajně levicové (KSČM) a krajně pravicové (SPD) strany, větší podporu mají u sociálních demokratů (ČSSD, která mise sice podporuje, ale má místy určité výhrady) a největší u pravicových a středo-pravicových stran (ODS, TOP 09, KDÚ-ČSL). V ČR podporu misím nicméně vyjadřují i ostatní, na pravo-levé ose těžko zařaditelné politické subjekty. Potvrzena tak byla i druhá hypotéza, která se zabývala právě tím, zda postoje politických stran ohledně misí korespondují se závěry z Wagnerovi studie.

Cíle práce byly v průběhu analýzy splněny. To nicméně neznamená, že by práce neměla své limity. Z hlediska analýzy určitě nelze za optimální považovat zaměření se hlavně na volební programy, neboť ty představují především určitou vizi, se kterou poté nemusí korespondovat reálná politika dané strany. Ideální taktéž není zaměření se na jiné zdroje dat v případě, že volební program dané informace neobsahuje. I přesto, že neuvedení informace v programu lze považovat pro analýzu za cennou informaci, tak autor považuje za vhodnější se pokusit dohledat informaci jinde. To nicméně může způsobovat určitou nesourodost daného celku, neboť různé informace jsou dohledatelné v různých zdrojích a data pro jednotlivé výzkumné otázky pochází u různých stran z různých zdrojů.

Zdroje

PRIMÁRNÍ

- ANO. *Resortní program 2013* [online]. anobudelip.cz, 2013 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.anobudelip.cz/cs/o-nas/program/volby-2013/resortni-program/>>.
- ANO. *Program hnutí ANO pro volby do Poslanecké sněmovny 2017, teď nebo nikdy* [online]. anobudelip.cz, 2017 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.anobudelip.cz/file/edee/2017/09/program-hnuti-ano-pro-volby-do-poslanecke-snemovny.pdf>>.
- ČSSD. *Lidskost proti sobectví, volební program ČSSD* [online]. cssd.cz, 1996 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <https://www.cssd.cz/data/files/volebni_program_lidskost_sobectvi_1996.pdf>.
- ČSSD. *Společně s námi pro lepší budoucnost, volební program ČSSD* [online]. cssd.cz, 1998 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.cssd.cz/data/files/2000-volebni-program-a-prohlaseni-vlady-1998-tisk.pdf>>.
- ČSSD. *Program změny a naděje, lepší budoucnost pro obyčejné lidi* [online]. cssd.cz, 2010 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <https://www.cssd.cz/data/files/volebni_program_velky2010.pdf>.
- ČSSD. *Volební program ČSSD* [online]. cssd.cz, 2013 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <https://www.cssd.cz/data/files/volebni_program.pdf>.
- ČSSD. *Dobrá země pro život – volební program ČSSD pro volby 2017* [online]. cssd.cz, 2017 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.cssd.cz/data/files/program-210x210-seda.pdf>>.
- KDÚ-ČSL. *Průvodce politikou KDÚ-ČSL, volební program 1998* [online]. kdu.cz, 1998 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.kdu.cz/getattachment/46bca2ed-bc0d-40ee-9783-45358d72fbd3/Volebni-program-1998.aspx>>.
- KDÚ-ČSL. *Volební program KDÚ-ČSL 2013-2017* [online]. kdu.cz, 2013 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.kdu.cz/getattachment/6089d21c-eba3-4e8e-b390-1b922500af73/Volebni-program-pro-volby-do-poslanecke-snemovny-2.aspx>>.
- KDÚ-ČSL. *Volební program KDÚ-ČSL pro sněmovní volby v roce 2017 – Zodpovědně pro společný domov* kdu.cz, 2017 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.kdu.cz/getattachment/f3c301fb-b96a-4915-87e4-6ad5713164a3/Volebni-program-2017-2021.aspx>>.
- KOL. AUTORŮ. *Bezpečnostní strategie České republiky 2015* [online]. vlada.cz, 2015 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/bezpecnostni-strategie-2015.pdf>>.
- KSČM. *Volební program KSČM 1996-2000* [online]. old.kscm.cz, 1996 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<http://old.kscm.cz/politika-kscm/volebni-program>>.

- KSČM. *Jiní o lidech, my s lidmi* [online]. old.kscm.cz, 1998 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<http://old.kscm.cz/politika-kscm/volebni-program>>.
- KSČM. *Volební program pro volby do Poslanecké sněmovny 2010* [online]. old.kscm.cz, 2010 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<http://old.kscm.cz/volby-a-akce/poslanecka-snemovna-pcr6/programove-cile-kscm/volebni-program-2010-2014>>.
- KSČM. *Volební program 2013, s lidmi pro lidi* [online]. kscm.cz, 2013 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <https://www.kscm.cz/sites/default/files/soubory/Program%20KS%C4%8CM/Volebni_program_KSCM_pro_volby_do_PS_PCR_2013.pdf>.
- KSČM. *Volební program KSČM pro volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky 2017* [online]. kscm.cz, 2017 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <https://www.kscm.cz/sites/default/files/soubory/Program%20KS%C4%8CM/volebni_program_kscm_pro_volby_do_ps_pcr_2017.pdf>.
- ODS. *Svoboda a prosperita, volební program* [online]. ods.cz, 1992 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <https://www.ods.cz/docs/programy/program_1992.pdf>.
- ODS. *Volební program ODS, parlamentní volby 1996* [online]. ods.cz, 1992 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <https://www.ods.cz/docs/programy/program_1996.pdf>.
- ODS. *Hlavu vzhůru, volební program ODS* [online]. ods.cz, 1998 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <https://www.ods.cz/docs/programy/program_1998.pdf>.
- ODS. *Podrobný volební program, řešení, která pomáhají* [online]. ods.cz, 2010 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.ods.cz/docs/programy/volebni-program2010.pdf>>.
- ODS. *Volební program volím pravici* [online]. ods.cz, 2013 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.ods.cz/docs/programy/volebni-program-2013.pdf>>.
- ODS. *Silný program pro silné Česko* [online]. ods.cz, 2017 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.ods.cz/docs/volby2017/Program-ODS-2017-web.pdf>>.
- PIRÁTI. *Volební program černé na bílém pro volby 2017 do Poslanecké sněmovny* [online]. pirati.cz, 2017 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <https://www.pirati.cz/assets/pdf/program_cerne_na_bilem.pdf>.
- SPD. *Politický program SPD* [online]. spd.cz, 2017 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.spd.cz/program>>.
- SPD. *Česká republika – Náš bezpečný domov, naše úspěšná budoucnost* [online]. spd.cz, 2016 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.spd.cz/uploads/stranky/1/dokumenty/ceska-republika-nas-bezpecny-domov-nase-uspesna-budoucnost.pdf>>.
- SPD. *Zabraněná politika* [online]. spd.cz, 2016 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.spd.cz/uploads/stranky/1/dokumenty/zabranicni-politika.pdf>>.

- STAN. *Program STAN 2017* [online]. starostove-nezavisli.cz, 2017 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <https://www.starostove-nezavisli.cz/fmfile/0/files/volby17/STAN_program_17_final.pdf>.
- TOP 09. *Volební program 2010* [online]. top09.cz, 2010 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <https://www.top09.cz/files/soubory/volebni-program-2010-do-poslanecke-snemovny_85.pdf>.
- TOP 09. *Volební program 2013 – Víme, kam jdeme* [online]. top09.cz, 2013 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <https://www.top09.cz/files/soubory/volebni-program-2013-do-poslanecke-snemovny_894.pdf>.
- TOP 09. *Volební program 2017* [online]. top09.cz, 2017 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <https://www.top09.cz/files/soubory/volebni-program-2017-do-poslanecke-snemovny_1717.pdf>.
- ÚSVIT. *Program hnutí* [online]. wayback.webarchiv.cz, 2013 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://wayback.webarchiv.cz/wayback/20150821002243/http://www.usvitnarodnikoalice.cz/program-hnuti/>>.
- VLÁDA ČR. *Programové prohlášení Vlády České republiky* [online]. vlada.cz, 2010 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/Programove_prohlaseni_vlady.pdf>.
- VV. *Politický program* [online]. olympic.cz, 2010 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.olympic.cz/financovani/docs/VV.pdf>>.
- Washingtonská smlouva ze dne 4. 4. 1949

SEKUNDÁRNÍ

Monografie

- BALÍK, Stanislav, EIBL, Otto a kol. *Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2010*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2010. 279 s.
- EIBL, Otto. *Politický prostor a témata v České republice v letech 2006-2008*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2011. 213 s.
- FIDLER, Jiří, MAREŠ, Petr. *Dějiny NATO*. Praha: Paseka, 1997. 250 s.
- HAVLÍK, Vlastimil, EIBL, Otto a kol. *Volby do poslanecké sněmovny 2013*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. 348 s.
- CHYTILEK, Roman. *Politický prostor a politická témata*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2014. 203 s.
- KOŘAN, Michal (ed.). *Aktéři a tvorba české zahraniční politiky*. 1. vydání. Brno: CDK, 2017, 413 s.
- KRAUS, Jiří. *Rétorika a řečová kultura*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2004. 188 s.

- LEHEČKOVÁ, Eva a kol. *Aplikovaná lingvistika: příručka pro studenty Bc. Studia ČJL*. Praha: Karolinum, 2016. 95 s.
- MATONOHA, Jan. *Psaní vně logocentrismu. Diskurz, gender, text*. 1. vydání. Praha: Academia, 2009. 304 s.
- NATO. *Příručka NATO*. Brusel: Informační a tisková kancelář NATO, 1999. 480 s.
- SCHNEIDEROVÁ, Soňa. *Analýza diskurzu a mediální text*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2015. 150 s.
- SVOBODOVÁ, Jindřiška. *Manipulace a argumentace v politickém a mediálním diskurzu*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016. 216 s.
- VÍT, Michal a kol. *Political Parties and Nationalism in Visegrad Countries*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. 260 s.
- ZEMANOVÁ, Štěpánka, DRULÁKOVÁ, Radka a kol. *Český zahraničněpolitický aktivismus, možnosti a meze*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. 286 s.

Odborné články

- BORKOVEC, Zdeněk. Proces vstupu ČR do NATO a jeho vliv na utváření bezpečnostního systému ČR. *Vojenské rozhledy*, 2014, roč. 23 (54), č. 1, s. 8-21.
- BORKOVEC, Zdeněk. Deset let od vstupu do NATO. *Vojenské rozhledy*, 2009, roč. 18, č. 4, s. 23-29.
- EIBL, Otto. Koncept tematického vlastnictví, palčivosti témat a agendy setting v politologii. *Politologický časopis*, 2007, č. 2, s. 151-169.
- EICHLER, Jan. Rozšíření NATO a Česká republika. *Mezinárodní vztahy*, 1996, roč. 31, č. 4, s. 20-28.
- FIALA, Petr, MAREŠ, Miroslav. Programatika politických stran. *Politologický časopis*, 1998, č. 1, s. 5-20.
- CHYTILEK, Roman, EIBL, Otto. České politické strany v politickém prostoru. *Sociologický časopis*, 2011, roč. 47, č. 1, s. 61-88.
- JUST, Petr. *Postoje politických stran v době vstupu České republiky do NATO*. Praha: 2005. Odborná studie vypracovaná v gesci Informačního centra o NATO pro Velvyslanectví Ukrajiny v Praze.
- KOTYK, Václav. Stručná bilance vývoje české zahraniční politiky. *Mezinárodní vztahy*, 2000, roč. 35, č. 1, s. 47-60.
- KULHÁNEK, Martin. Analýza Washingtonské smlouvy z roku 1949. *Politologický časopis*, 1997, č. 4, s. 410-415.

- LAVER, Michael, GARRY, John. Estimating policy positions from political texts. *American Journal of Political Science*, 2000, roč. 44, č. 3, s. 619-634.
- MAREŠ, Miroslav. České politické strany a zahraniční politika. *Mezinárodní vztahy*, 1999, roč. 34, č. 1, s. 7-20.
- MAREŠ, Miroslav. *Zabraněně – politické koncepce české krajní pravice* [online]. journals.muni.cz, 2000 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://journals.muni.cz/cepsr/article/view/3813/5470>>.
- MIČÁNEK, František a kol. *Zpráva o stavu zabezpečení obrany ČR v roce 2014 – mýty a realita* [online]. vojenskerozhledy.cz, 2014 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<http://vojenskerozhledy.cz/component/k2/zprava-o-stavu-zabezpeceni-obrany-cr-v-roce-2014-myty-a-realita?Itemid=259>>.
- PEHE, Jiří. The choice between Europe and Provincialism. *Transition*, 1995, roč. 12, č. 1, s. 14-19.
- SVĚRÁK, Antonín. Vnější a vnitřní aspekty začleňování rezortu obrany ČR do NATO. *Mezinárodní vztahy*, 1999, roč. 34, č. 2, s. 13-22.
- WALGRAVE, Stefaan, LEFEVERE, Jonas, TRESCH, Anke. The limits of Issue Ownership Dynamics: The Constraining Effect of Party Preference. *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*, 2014, roč. 24, č. 1, s. 1-19.
- WAGNER, Wolfgang a kol. The party politics of legislative-executive relations in security and defence policy. *West European Politics*, 2017, roč. 40, č. 1, s. 20-41.
- WAGNER, Wolfgang a kol. Party politics at the water's edge: contestation of military operations in Europe. *European Political Science Review*, 2018, roč. 10, č. 4, s. 537-563.

Příspěvky ve sborníku

- BENEŠ, Vít. Diskurzivní analýza. In DRULÁK, Petr (ed). *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2008. 258 s.
- KAVAN, Jan. Česká zahraniční politika po vstupu České republiky do Organizace severoatlantické smlouvy. In MATĚJKA, Dobroslav (ed). *Česká republika v NATO*. Praha: Česká atlantická komise, 1999. 100 s.
- KRAUS, Jiří. Vyjadřování polemičnosti a významových opozic v politickém diskurzu. In HOFFMANOVÁ, Jana (ed). *Jazyk, média, politika*. Praha: Academia, 2003. 260 s.
- MOOZ, Petr. Vliv členství ČR v NATO a v EU na bezpečnostní politiku České republiky. In AVIS (ed.) *Bezpečnostní politika ČR – výzvy a problémy*. Praha: Ministerstvo obrany ČR, 2004. 269 s.

Internetové zdroje

- AMO. *Česká republika v NATO* [online]. nasebezpecnost.cz, 2018 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<http://www.nasebezpecnost.cz/cr-v-nato>>.
- AMO. *Obranná politika v programech politických stran pro sněmovní volby 2017* [online]. amo.cz, říjen 2017 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <http://www.amo.cz/wp-content/uploads/2017/10/AMO_ obranna-politika-v-programech-politickych-stran-pro-snemovni-volby-2017-1.pdf>.
- BĚLOBRÁDEK, Pavel. *NATO je zárukou bezpečí* [online]. parlamentnilisty.cz, 2014 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.parlamentnilisty.cz/politika/politici-voicum/Belobradek-KDU-CSL-NATO-je-zarukou-bezpeci-311192>>.
- BOHUSLAVOVÁ, Renáta, DANDA, Oldřich. *Piráti se bouří: Dvě procenta armády je moc. Schytili to od Babiše i od opozice* [online]. novinky.cz, 2017 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.novinky.cz/domaci/502078-pirati-se-bouri-dve-procenta-armade-je-moc-schytili-to-od-babise-i-od-opozice.html>>.
- CRAWFORD, Charles. *Why is every party in this election ignoring foreign policy?* [online]. telegraph.co.uk, 2015 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.telegraph.co.uk/news/general-election-2015/politics-blog/11541682/Why-is-every-party-in-this-election-ignoring-foreign-policy.html>>.
- ČERNOCHOVÁ, Jana. *Výdaje na obranu mají být garantované zákonem. Vláda to však odmítá* [online]. prazskypatriot.cz, 2017 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.prazskypatriot.cz/jana-cernochova-vydaje-na-obranu-maji-byt-garantovane-zakonem-vlada-to-vsak-odmita/>>.
- ČT. *Konference ke 15. výročí vstupu ČR do NATO* [online]. ceskatelevize.cz, 2014 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10000000136-konference-k-15-vyroci-vstupu-cr-do-nato/21425100127/>>.
- ČT. *Otázky Václava Moravce 27. 11. 2016* [online]. ceskatelevize.cz, 2016 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1126672097-otazky-vaclava-moravce/216411030501127/obsah/506878-martin-stropnický-ano-ministr-obrany-clen-predsednictva-hnutí-poslanec-vojtech-filip-kscm-predseda-strany-mistopredseda-poslanecke-snemovny-pcr>>.
- ČTK. *TOP 09 kritizuje vládu za výdaje na armádu, Stropnický vrací úder* [online]. eurozpravy.cz, 2014 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://eurozpravy.cz/domaci/armada-a-policie/94151-top-09-kritizuje-vladu-za-vydaje-na-armadu-stropnicky-vraci-uder/>>.
- ČTK. *Měli bychom odejít z Afghánistánu, navrhuje Zaorálek. Petříček k tomu nevidí důvod* [online]. zpravy.aktualne.cz, 2018 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na

- <<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/zaoralek-je-treba-hledat-cestu-jak-stahnout-z-afghanistanu-c/r~d628e008d6b111e89271ac1f6b220ee8/>>.
- DRULÁK, Petr. *Otázky české zahraniční politiky* [online]. glopolis.org, 2012 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <https://glopolis.org/wp-content/uploads/Zahranicni-politika_dilci-studie8.pdf>.
  - DURNOVÁ, Anna. *Diskurzivní přístupy v policy analysis* [online]. letnizurnalistickaskola.cz, 2009 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.letnizurnalistickaskola.cz/data/Durnova1.pdf>>.
  - FASSMAN, Martin. *Programy politických stran pro parlamentní volby z pohledu základních programových linií ČMKOS* [online]. casopisargument.cz, 2017 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<http://casopisargument.cz/2017/10/09/programy-politickyh-stran-pro-parlamemtni-volby-z-pohledu-zakladnich-programovych-linii-cmkos/>>.
  - GAZDÍK, Jan. *Bělobrádek: Dávejme 2 % HDP na obranu. Ztrácíme důvěryhodnost, je hanba jet v NATO na půl plynu.* [online]. aktualne.cz, 2017 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/je-to-hanba-v-alianci-jedeme-jen-na-pul-plynu-rika-belobrade/r~2d8fc548153711e7b494002590604f2e/>>.
  - HAMÁČEK, Jan. *Další pokles výdajů na obranu může být pro armádu kritický* [online]. cssd.cz, 2011 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.cssd.cz/aktualne/aktuality/dalsi-pokles-vydaju-na-obranu-muze-byt-pro-armadu-kriticky/>>.
  - INSTITUT POLITICKÉHO MARKETINGU. *Teorie racionální volby* [online]. politickymarketing.com, 2013 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<http://politickymarketing.com/glossary/teorie-racionalni-volby>>.
  - JAGELLO 2000. *Česká republika a NATO chronologicky* [online]. natoaktual.cz, [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <http://www.natoaktual.cz/na_cr.aspx?y=na_cr/cravztahysnatoiii.htm>.
  - JUST, Petr. *Co vlastně brání ČSSD v podpoře navýšení počtů vojáků pro Afghánistán?* [online]. natoaktual.cz, 2010 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <http://www.natoaktual.cz/co-vlastne-brani-cssd-v-podpore-navyseni-poctu-vojaku-pro-afghanistan-1ei-na-analyzy.aspx?c=A100322_114334_na_analyzy_m02>.
  - JUST, Petr. *Vnější bezpečnost zůstává v programu stran spíše stranou* [online]. natoaktual.cz, 2009 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <http://www.natoaktual.cz/vnejsi-bezpecnost-zustava-v-programech-stran-spise-stranou-prp-na-analyzy.aspx?c=A090914_002205_na_analyzy_m02>.
  - JŮN, Dominik. *Prime minister Sobotka calls for creation of EU army to complement NATO* [online]. radio.cz, 2016 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.radio.cz/en/section/curraffrs/prime-minister-sobotka-calls-for-creation-of-eu-army-to-complement-nato>>.

- KLÍMKOVÁ, Adriana, DOKULILOVÁ, Veronika. *Geopolitika rozšiřování NATO* [online]. globalpolitics.cz, 2010 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<http://www.globalpolitics.cz/clanky/geopolitika-rozsirovani-nato>>.
- KONRÁDOVÁ, Marcela, MÁČA, Roman. *70 let od založení NATO a 20 let členství ČR v Alianci* [online]. politikaspolecnost.cz, 2019 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.politikaspolecnost.cz/wp-content/uploads/2019/04/70-let-od-zalo%C5%BEen%C3%AD-NATO-a-20-let-%C4%8Dlenstv%C3%AD-%C4%8CR-v-Alianci-IPPS.pdf>>.
- KOPECKÝ, Josef, JIŘIČKA, Jan. *Sobotka odmítl hysterii vůči Číně, opozice mu vyčetla, že se vláda hrbí* [online]. idnes.cz, 2016 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/sobotka-odmitl-hysterii-k-cine-opozice-mu-vycetla-ze-se-vlada-hrbi.A161110_205203_domaci_kop>.
- KOPECKÝ, Josef. *Poslanci podpořili zahraniční mise. V Afghánistánu bude 310 vojáků* [online]. idnes.cz, 2016 [cit. 9. 7. 2014]. Dostupné na <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/zahranicni-mise-ceske-armady-vojaci-afghanistan-snemovna-schvalila.A141031_134424_domaci_kop>.
- KOPECKÝ, Josef. *Ani Rakousko není v NATO, řekl Okamura. SPD chce, aby se Česko bránilo samo* [online]. idnes.cz, 2017 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/spd-clenstvi-v-nato-referendum.A171130_115636_domaci_kop>.
- NATOAKTUAL.CZ. *Výdaje na obranu zvýšíme na 1,4 procenta HDP, dohodly se vládní strany* [online]. natoaktual.cz, 2014 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <http://www.natoaktual.cz/vydaje-na-obranu-zvysime-na-1-4-procenta-hdp-dohodly-se-vladni-strany-1pn-/na_zpravy.aspx?c=A141020_122921_na_zpravy_m00>.
- ODS. *Rozsáhlé oslabování obrany podkopává NATO* [online]. ods.cz, 2012 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <https://www.ods.cz/clanek/1006-rozsahle-oslabovani-obrany-podkopava-nato?utm_source=twitterfeed&utm_medium=twitter>.
- PAŘÍZKOVÁ, Lucie. *KSČM chce za podporu vlády ČSSD odchod z NATO* [online]. týden.cz, 2010 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/kscm-chce-za-podporu-vlady-cssd-odchod-z-nato_167240.html?showTab=nejctenejsi-3>.
- SVĚTNIČKA, Lubomír. *Zvedneme výdaje na obranu, shodli se jednomyslně šéfové stran* [online]. idnes.cz, 2017 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <https://www.idnes.cz/zpravy/nato/strany-chteji-vice-penez-na-obranu-a-armadu.A170608_164712_zpr_nato_inc>.
- ŠELIGA, Vojtěch. *Podporují Piráti ČR v NATO? Výrok o nesmyslných výdajích vyvolal pobouření* [online]. echo24.cz, 2019 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na

<<https://www.echo24.cz/a/S4KwH/podporuji-pirati-cesko-v-nato-vyrok-o-nesmyslnych-vydajich-vyvolal-poboureni>>.

- TN.CZ. *Má Česko dál zůstat v NATO a v EU? Toto chtějí strany* [online]. tn.nova.cz, 2017 [cit. 9. 7. 2019]. Dostupné na <<https://tn.nova.cz/clanek/ma-cesko-dal-zustat-v-nato-a-evropske-unii-toto-chteji-strany.html>>.

Shrnutí

Diplomová práce se zabývá analýzou postojů parlamentních politických stran ohledně otázek týkajících se členství ČR v NATO. Cílem práce je vymezit, jak se strany obecně staví k NATO, jaký mají názor na požadavek vydávání 2 % HDP na obranu a jaký je jejich postoj ohledně zahraničních vojenských misí. Práce je rozdělena do pěti kapitol. V první kapitole jsou vymezeny teoretické základy práce (programatika, role tématu v politické soutěži, bezpečnost v programatice stran), druhá se týká přístupového procesu ČR k NATO, především z pohledu relevantních politických stran, a kapitoly tři až pět se zabývají rozbořem jednotlivých volebních období. Závěr obsahuje shrnutí celé práce.

Summary

This thesis deals with the analysis of the stances of the parliamentary political parties on issues related to the membership of the Czech Republic in NATO. The aim of the thesis is to define how the parties generally agree with NATO, their views on the requirement of 2 % GDP expenditure in defense and their attitude towards foreign military missions. The thesis is divided into five chapters. The first chapter defines the theoretical basics of the thesis (programmatics, role of issue in political competition, security in party programming), the second deals with the accession process of the Czech Republic to NATO, especially from the perspective of relevant political parties, and chapters three to five deal with the analysis of individual electoral periods. The conclusion contains a summary of the whole thesis.

Klíčová slova

NATO, politická strana, bezpečnost, výdaje na obranu, vojenské mise, volební program

Key words

NATO, political party, security, defence expenditure, military missions, election manifesto